

NOS

Jaarverslag 2019

INHOUD	Samenvatting en leeswijzer	3
	Deel I Directieverslag	4
	Algemeen	4
	Financiële paragraaf	11
	Governance, Risk & Compliance	13
	Verklaring governance en interne beheersing	20
	Deel II Verslag raad van toezicht	21
	Deel III Jaarrekening	27
	Balans	27
	Exploitatierkening	29
	Kasstroomoverzicht	30
	Toelichting bij de jaarrekening 2019	31
	Waarderingsgrondslagen van balans en exploitatierkening	33
	Waarderingsgrondslagen balans	35
	Waarderingsgrondslagen exploitatierkening	38
	Waarderingsgrondslagen kasstroomoverzicht	40
	Toelichting op de balans	41
	Niet uit de balans blijvende verplichtingen	47
	Niet uit de balans blijvende activa en regelingen	48
	Toelichting exploitatierkening	49
	Deel IV Overige gegevens	58
	Controleverklaring van de onafhankelijke accountant	58
	Deel V Bijlage	64
	Toelichting op exploitatierkening volgens categoriale indeling	64
	Programmakosten per domein per platform	65
	Organogram	67
	Contactgegevens	68

SAMENVATTING & LEESWIJZER

Dit is het jaarverslag van de Nederlandse Omroep Stichting (NOS). In dit jaarverslag verantwoordt de NOS zich voor de activiteiten in 2019 en belichten we verder de belangrijkste ontwikkelingen die in 2019 hebben plaatsgevonden.

Het jaarverslag telt vijf onderdelen, te weten:

Deel I Directieverslag

Hierin wordt inzicht gegeven in en verantwoording afgelegd over de bedrijfsvoering.

Deel II Verslag raad van toezicht

Hierin wordt inzicht gegeven in hoe de raad van toezicht invulling heeft gegeven aan zijn toezicht-functie.

Deel III Jaarrekening

De jaarrekening geeft inzicht in de balanspositie per 31 december 2019 en een overzicht van de exploitatierekening en kasstroom 2019. Daarnaast wordt hier de toelichting op de balans en de exploitatierekening gegeven en zijn hier de toelichting op de nevenactiviteiten per cluster, de toelichting op sponsorbijdragen en bijdragen van derden en de toelichting op barteringcontracten opgenomen.

Deel IV Overige gegevens

Hierin vindt u de controleverklaring.

Deel V Bijlage

Hierin vindt u de aanvullende toelichting op de exploitatierekening volgens categoriale indeling, de programmakosten per domein per platform, het organogram van de NOS en de contactgegevens.

Om de toegankelijkheid van de informatie verder te vergroten, is het financiële jaarverslag ook via de corporate website www.over.nos.nl beschikbaar.

Inleiding

Er gaat voor de NOS geen jaar voorbij dat niet 'bewogen' is. En dat kan ook niet anders; actuele maatschappelijke ontwikkelingen en (sport)evenementen laten zich maar ten dele voorspellen. De intensiviteit daarvan nog minder. De aanslag in Utrecht, de Europese verkiezingen in het voorjaar, het WK Voetbal voor vrouwen en de start van de viering van 75 jaar Bevrijding zijn zomaar vier van die gebeurtenissen die door de NOS in 2019 naar het publiek zijn gebracht.

Over 2019 kunnen wij zonder twijfel zeggen dat de positie van de NOS is verstevigd. Dat geldt ten aanzien van ons bereik, het vertrouwen dat is toegenomen onder het publiek en de plaats die we innemen in het (journalistieke) medialandschap.

Bij Nieuws, Sport en Evenementen maar zeker ook op alle ondersteunende afdelingen is in 2019 begonnen met de voorbereidingen voor het verwachte programmatisch legendarische jaar 2020, met het EK voetbal, de Olympische Spelen, de Paralympics, de Invictus Games, de vele activiteiten rondom 75 jaar Bevrijding, de Amerikaanse verkiezingen en het Eurovisie Songfestival. En dan hebben we het nog niet eens over de reguliere operatie; die van de reguliere nieuws-, sport- en evenementenberichtgeving.

Zoals gezegd: 2020 leek een prachtig jaar te worden. Echter, in het vroege voorjaar 2020 is Nederland – en de wereld – getroffen door de uitbraak van SARS-CoV-2, het virus dat de ziekte COVID-19 kan veroorzaken. De pandemische verspreiding van het zogenoemde coronavirus heeft een enorme impact op het functioneren van de maatschappij, wereldwijd – ten tijde van de opstelling van dit jaarverslag was het hoogtepunt van de pandemie nog niet bereikt – als gevolg van de maatregelen die door de overheden zijn genomen om de verspreiding van het virus zoveel als mogelijk tegen te gaan. Het vrijwel geheel stilvallen van de samenleving in Nederland, in het bijzonder het sociale leven, heeft eens te meer bewezen dat de behoefte aan de op alle platforms geïntensiverde berichtgeving van de NOS – het feitelijke eerstelijns nieuws - juist in tijden van crises, enorm groot is.

De coronacrisis heeft er anderzijds toe geleid dat vrijwel alle nationale en internationale evenementen zijn vervallen, worden afgeslankt of worden verplaatst naar 2021, waaronder de viering van 75 jaar bevrijding, het Eurovisie Songfestival, het EK voetbal en de Olympische Spelen, met alle gevolgen van dien voor de sport- en evenementenprogrammering van de NOS.

Dit heeft gevolgen voor de bedrijfsvoering in 2020, in eerste aanleg in programmatische en personele zin en mogelijk, op de langere termijn, ook financieel. Op diverse momenten zullen wij daar in dit jaarverslag op vooruitblikken.

Terug naar het verslagjaar 2019: de visiebrief van het kabinet die medio 2019 verscheen, toont financieel onheilspellende luchten die we, Hilversum als geheel, zoveel als mogelijk het hoofd moeten bieden.

Waar het meer specifiek de NOS betreft, spreekt uit deze zelfde brief ook grote waardering voor de verantwoordelijkheid die de NOS neemt voor de journalistiek. Die waardering uit zich in de rol die de minister voor de NOS voor ogen heeft in de samenwerking met lokale, regionale en private mediapartijen.

Deze waardering neemt niet weg dat wij ons toch zorgen maken: over de duurzame financiering van de publieke nieuwsvoorziening, maar ook over de (veilige) condities waaronder de medewerkers van de NOS hun werk moeten doen. En de negatieve houding waarmee door een (beperkt) deel van de samenleving de waarheid van de berichtgeving van de NOS in twijfel wordt getrokken.

Hieronder zullen we de positie van de NOS over 2019 meer specifiek en cijfermatig nader belichten.

Taak en doelstelling

Ingevolge de Mediawet heeft de NOS de volgende taken

- 1 De Nederlandse Omroep Stichting heeft tot taak media-aanbod voor de landelijke publieke media-dienst te verzorgen op het gebied van nieuws, sport en evenementen dat zich bij uitstek leent voor gezamenlijke verzorging, waaronder media-aanbod dat:
 - a. een hoge frequentie en vaste regelmaat van verspreiding vereist;
 - b. een algemeen dienstverlenend karakter draagt; of
 - c. met een doelmatiger inzet van middelen beter gezamenlijk tot stand kan worden gebracht.
- 2 De NOS verzorgt teletekst voor de landelijke publieke mediadienst.
- 3 Bij algemene maatregel van bestuur kan worden bepaald welk media-aanbod als bedoeld in het eerste lid in ieder geval door de NOS wordt verzorgd.

Om deze opdracht uit te voeren, heeft de NOS in haar beleidsplan als voornaamste doelstellingen geformuleerd:

- 1 Het borgen van de maatschappelijke relevantie van de publieke journalistiek en het verslag doen van (sport-)evenementen
- 2 Het consolideren van het bereik onder de bevolking.

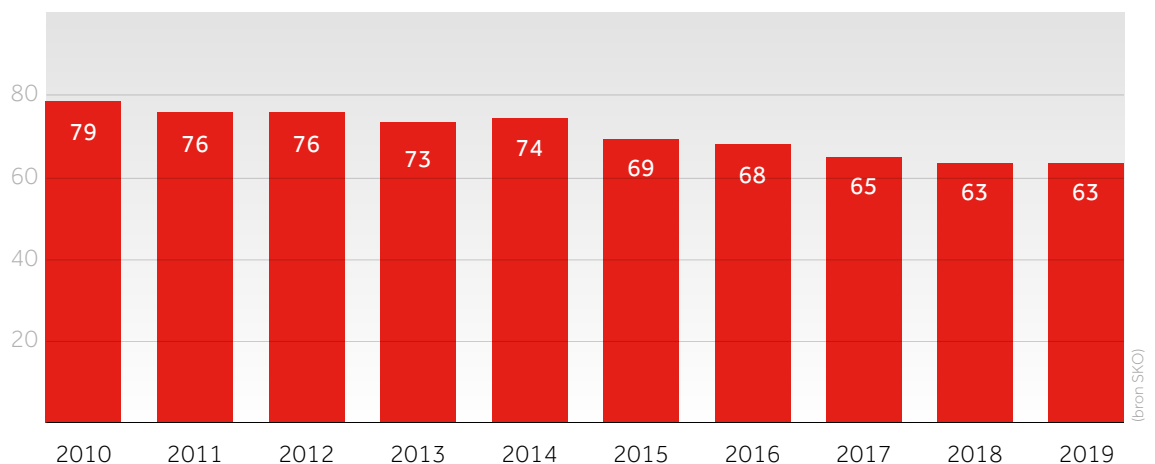
Bereik

De NOS slaagt erin bijna de gehele Nederlandse bevolking van 13 jaar en ouder te bereiken (92,7%). Met dit bereik is de NOS voor veel mensen een belangrijke bron van informatie. De uitvoering van de wettelijke opdracht wordt steeds complexer. Ons publiek verspreidt zich in hoog tempo over een groeiend aantal platforms (YouTube, Facebook, Twitter, Instagram e.d.). En het bepaalt veel meer dan in het verleden zelf wat het onder nieuws verstaat en waar en wanneer het dat nieuws wil horen of zien.

Televisie

Het gemiddeld weekbereik van de NOS op televisie vertoont de laatste jaren een dalende trend. T.o.v. 2018 is het weekbereik echter praktisch gelijk gebleven. Wekelijks bereikte de NOS via televisie gemiddeld 63% van alle Nederlanders van zes jaar en ouder. Omgerekend komt dat neer op ongeveer 10 miljoen mensen. Hoewel het weekbereik in 2019 praktisch gelijk is aan 2018 is over de tot dit jaar dalende trend nog geen voorspelling te doen.

Gemiddeld weekbereik NOS 6+ (5 min, %)

De verwachting is nu dat de daling op de langere termijn gestaag zal doorzetten met af en toe eventueel een lichte stijging (bijvoorbeeld in een evenementenjaar). In grote lijnen is de trend van de

NOS overeenkomstig met het bereik van lineaire televisie in het algemeen. De langere termijn is een dalende trend, maar afgelopen jaar laat wat onderlinge verschillen zien. Zo is het weekbereik van de NPO nagenoeg gelijk gebleven, RTL is iets gedaald en SBS licht gestegen.

Televisie is voor de NOS het platform met veruit het grootste bereik. Het NOS Journaal van 20 uur blijft een belangrijke nieuwsbron voor velen. Hoewel het gemiddeld aantal kijkers op de langere termijn iets daalt, is uit kwalitatief onderzoek gebleken dat het Journaal voor de vaste kijkers nog altijd in dezelfde behoefte voorziet. Een samenvatting van het belangrijkste nieuws van de dag. Vaste kijkers zijn we in 2019 niet kwijtgeraakt. Het NOS Journaal van 20 uur trok ruim 1,8 miljoen kijkers en dat is gelijk aan 2018. Tegelijkertijd kunnen we constateren dat het voor het publiek tegenwoordig minder erg is het Journaal eens te missen. Het bulletin heeft voor een deel van het publiek iets aan urgentie ingeboet. Dit heeft te maken met de beschikbaarheid van nieuws op veel platforms. In dit verband is de groei in kijkdichtheid van het NOS Journaal van 18.00 uur opvallend. De laatste jaren trok dit Journaal dagelijks ruim 1 miljoen kijkers, maar in 2019 bedroeg het gemiddeld aantal kijkers 1,1 miljoen.

Naast nieuws bereikt de NOS ook met sport veel kijkers. Het meest bekeken televisieprogramma was dit jaar sowieso voor sport. De WK-finale voetbal voor vrouwen op 7 juli tussen de Verenigde Staten en Nederland trok gemiddeld 5,5 miljoen kijkers. Het totale bereik van het gehele evenement was 79,8%. Omgerekend komt dit neer op 12,7 miljoen Nederlanders die het WK hebben gevolgd bij de NOS. Deze cijfers geven aan dat de grote sportevenementen voorzien in een grote behoefte bij het publiek en een belangrijke bijdrage leveren aan de realisering van de missie van de NOS: het informeren van een zo groot mogelijk deel van de Nederlandse bevolking over wat er in de wereld gebeurt.

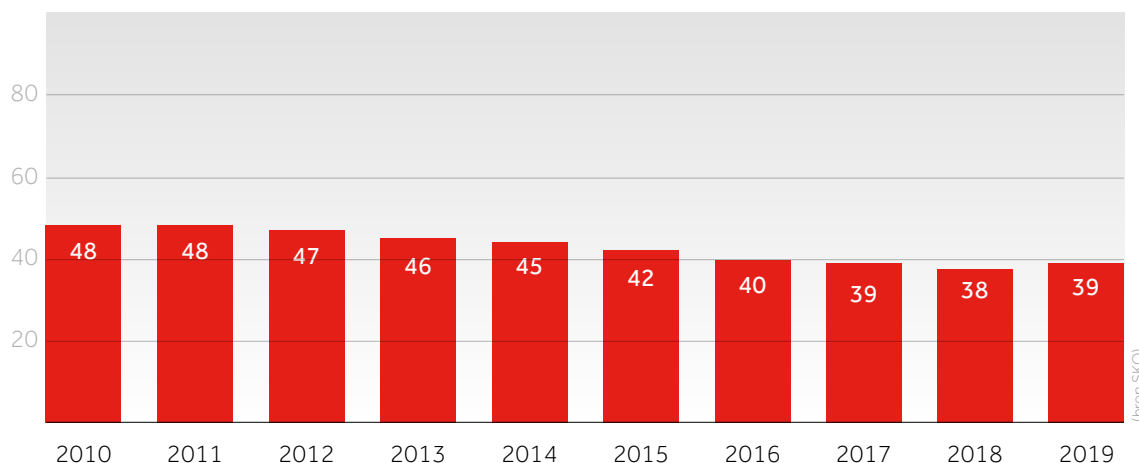
De kijkcijfers voor de reguliere programma's staan onder druk. Dat geldt bijvoorbeeld voor Studio Sport Eredivisie. Enkele jaren geleden waren de samenvattingen op zondagavond goed voor gemiddeld 2,5 miljoen kijkers. In 2019 bedroeg de gemiddelde kijkdichtheid echter 2,1 miljoen. Vermoedelijke verklaring is dat de urgentie om de samenvattingen pas om 19.00 uur bij de NOS te kijken afneemt. Er zijn steeds meer andere plekken waar publiek het eredivisievoetbal kan volgen als daar behoefte aan is, bijv. de live verslagen op FOX en de krantensites die al vóór 19.00 uur samenvattingen mogen aanbieden op web en in app. Daarnaast volgen veel mensen op YouTube het voetbal. Zo plaatsen veel voetbalclubs samenvattingen en hoogtepunten op hun YouTube-kanalen en zeker voor de grote clubs levert dit hoge cijfers op.

Radio

In grote lijnen geldt dat er voor het bereik op radio overeenkomsten zijn met de ontwikkelingen op televisie. De afgelopen jaren daalt het weekbereik van de publieke zenders (zie afbeelding), maar 2019 laat een lichte stijging zien. Aangezien de NOS op alle publieke zenders aanwezig is middels bulletins is het weekbereik van de NOS op radio ongeveer gelijk aan het weekbereik van NPO radio breed.

NPO Radio 1 als nieuwszender is de plek waar de NOS een uitgebreide programmering heeft. Afgelopen jaar is het weekbereik van de NOS op NPO Radio 1 ongeveer gelijk gebleven. Evenals in 2018 werden wekelijks ruim 2,3 miljoen luisteraars bereikt. Het publiek van NPO Radio 1 is relatief oud. De gemiddelde leeftijd van de luisteraar van NPO Radio 1 is de afgelopen jaren gegroeid van 60 (2014) tot 63 jaar.

Gemiddeld weekbereik radio 10+ (15 min, %)

Online

Hoewel het bereik van de NOS op radio en televisie de afgelopen jaren daalde, groeide het weekbereik via internet. Dat was ook in 2019 het geval. Het dagelijks aantal bezoekers van NOS.nl is praktisch gelijk gebleven, maar het aantal gebruikers van de NOS-app is wederom gegroeid.

Het is niet vanzelfsprekend dat de NOS-app jaar op jaar blijft groeien. Bij veel gebruikers is het online nieuws volgen een dagelijks patroon geworden met daarbij hun 'vaste' online nieuwsmerken. Dat de NOS-app in deze markt in 2019 toch weer een groei wist te bewerkstelligen is een goede prestatie.

Gemiddeld aantal dagelijkse bezoekers NOS site en app (x 1.000)

Platform	2015	2016	2017	2018	2019
NOS.nl	690	793	1074	1104	1110
NOS app	644	840	1017	1329	1493 ¹
NOS TT (app)	516	587	605	608	569

Het lezen van nieuws online is vooral een mobiele aangelegenheid. Hoewel NOS.nl dagelijks veel bezoekers trekt, komen veel bezoekers ook hier via een smartphone (en dus niet via een laptop en/of desktopcomputer). Dat betekent dat het dagelijkse online verkeer van de NOS voor driekwart uit smartphone-bezoek bestaat.

Sociale media

Naast traditionele platformen hebben sociale media zich de afgelopen jaren dermate ontwikkeld dat ze niet meer weg te denken zijn als platformen om nieuws en sport te volgen. De NOS heeft accounts op Facebook, Twitter, Instagram, YouTube en ook Snapchat om het publiek te informeren met nieuws en sport. Ook experimenteren we met het nieuwe platform TikTok. Het algemene NOS Twitter-account heeft van de sociale mediakanalen waar de NOS actief is, het hoogste aantal volgers. Dit account eindigde 2018 met 1,1 miljoen volgers. Het kanaal groeit gestaag. NOS op Facebook heeft er eind 2019 ruim 828.000 en laat iets meer groei zien.

Aantal volgers NOS-accounts Facebook (x 1.000)

Facebook	2015	2016	2017	2018	2019
NOS	374	579	724	778	828
NOS op 3	34	77	101	105	110
NOS Sport	-	43	77	91	111

¹ Door een technisch probleem zijn vanaf juni 2019 niet alle Android gebruikers gemeten.

De bezoekcijfers vielen daardoor te laag uit (1.284.000 bezoekers per dag). Aan de hand van de verhouding iOS- en Android-cijfers van de periode daarvoor is een projectie gemaakt voor de tweede helft van 2019. En op basis van deze projectie is een totaalcijfer tot stand gekomen.

Aantal volgers NOS-accounts Twitter (x 1.000)

Twitter	2015	2016	2017	2018	2019
NOS	568	837	998	1047	1106
NOS Sport	209	216	293	300	317
NOS Voetbal	165	176	186	188	196

Het hardst groeien de accounts op Instagram en YouTube. NOS Stories heeft inmiddels meer dan een half miljoen volgers op Instagram, NOS Jeugdjournaal blijft flink groeien op YouTube en NOS op 3 is ruim drie keer zo groot als vorig jaar.

Aantal volgers NOS-accounts Instagram & YouTube (x 1.000)

Instagram	2018	2019	YouTube	2018	2019
NOS Stories	372	575	Jeugdjournaal	315	438
NOS	100	316	NOS op 3	55	188
Jeugdjournaal	167	258	NOS	54	86

Organisatie en personeel

De NOS maakt televisie- en radioprogramma's en online content. Het op de verschillende media verslag doen van de belangrijkste en opvallendste gebeurtenissen in Nederland en de wereld is mensenwerk. Bij de NOS zijn ruim 750 collega's hier dag en nacht mee bezig. In veel gevallen werken zij op onregelmatige tijden in binnen- en buitenland onder soms moeilijke omstandigheden.

De NOS streeft naar aanwezigheid op zoveel mogelijk platforms waarvoor specifieke content wordt gemaakt. Uiteindelijk kent ieder platform z'n eigen wetmatigheden. De NOS investeert daarom veel in haar kapitaal, de mensen, in arbeidsomstandigheden, vakbekwaamheid en persoonlijke ontwikkeling. De NOS-medewerkers geven door middel van hun niet aflatende inzet blijk van een grote verbondenheid met de NOS-organisatie. Dit komt ook naar voren in de resultaten van het NOS medewerkersonderzoek 2018. In vergelijking met andere organisaties zijn medewerkers zeer betrokken bij en hebben zij een grote tevredenheid over hun werk.

De uitdaging voor de NOS is om enerzijds, vanwege de krappe arbeidsmarkt, talent te behouden en anderzijds om de uitstroom op peil te houden zodat vernieuwing mogelijk is. Ook het vergroten van het bereik onder jongeren en diversificatie van ons programma-aanbod, en met het oog hierop van het personeelsbestand van de NOS, zijn belangrijke speerpunten in het beleidsplan.

Eén aspect van personeelsbeleid heeft voor de directie absolute prioriteit, te weten diversiteit. Willen wij een groot publiek blijven aanspreken, dan moeten wij werken met divers samengestelde redactieteams, die zich meer met het publiek verbinden.

De bevindingen vanuit de reguliere bereiksonderzoeken en het vorig jaar gehouden onderzoek naar het mediagebruik van Nederlanders met een migratie-achtergrond sterken ons in de overtuiging dat verdere diversificatie van ons aanbod een absolute must is. In principe moeten alle verschillende bevolkingsgroepen iets van hun gading vinden bij de NOS.

Er bestond tot nu geen NOS-breed diversiteitsbeleid. Daar gaat nu verandering in komen. NOS breed diversiteitsbeleid betekent dat gewerkt gaat worden aan initiatieven die zowel op redacties als op ondersteunende afdelingen omarmd moeten worden. De verantwoordelijkheid voor een divers personeelsbestand houdt dan ook niet op bij de redacties.

Er is op dit terrein de laatste jaren bij veel afdelingen, o.a. op de Nieuwsvloer, al veel bereikt, maar de komende periode zullen wij blijven inzetten op het verder vergroten van de diversiteit van ons personeelsbestand.

Meer divers samengestelde redacties, onder andere qua leeftijd, ervaring, achtergrond en afkomst, zorgen voor een diverse kijk op de samenleving en dat is belangrijk om het journalistieke verhaal vanuit meerdere kanten te vertellen en te duiden. Om daarmee optimale invulling te geven aan het pluriforme karakter van onze uitingen. In 2019 is met de formulering van het NOS-brede diversiteitsbeleid een krachtige en gedragen aanvang gemaakt.

Samenwerking

De NOS is als publieke omroep verantwoordelijk voor een brede nieuwsvoorziening die betrouwbaar is en onafhankelijk. Deze nieuwsvoorziening behelst Nieuws, Sport en Evenementen. De NOS streeft ernaar deze informatie toegankelijk te maken via alle beschikbare media en voor alle maatschappelijke geledingen. De NOS is daardoor inmiddels een grote en relevante journalistieke speler en voelt vanuit die positie ook verantwoordelijkheid voor de journalistieke kwaliteit en journalistieke infrastructuur van dit land.

Regionaal en lokaal

In dat kader heeft de NOS de banden met de regionale omroepen aangehaald en wordt onderzocht waar, vanuit die gevoelde verantwoordelijkheid, het bereik en de impact van de landelijke en regionale journalistiek kan worden versterkt. De nauwere samenwerking is in februari 2019 vormgegeven in het Convenant Versterking Publieke Journalistiek, dat is ondertekend door de NOS en de gezamenlijke Regionale Omroepen. Doel van het convenant is het rechtstreeks plaatsen van NOS-berichten op de websites en apps van de regionale omroepen. En omgekeerd: content van regionale omroepen krijgt een vaste plek op NOS.nl en de NOS-app.

Voorts zijn wij halverwege 2019 gesprekken gestart met de regionale en lokale omroepen om te onderzoeken of en zo ja welke rol de NOS kan spelen bij de versterking van de lokale journalistiek. Daarbij moet worden gedacht aan training van journalisten, de opzet van een correspondentennetwerk, het beschikbaar stellen van techniek etc. Daarbij is voor ons een belangrijk uitgangspunt dat de NOS hier een ondersteunende, faciliterende rol wil spelen: het is uitdrukkelijk niet onze bedoeling de lokale journalistiek "over te nemen".

Sinds november 2019 is ook het ministerie van OCW op deze concrete voornemens aangesloten. Naar wij hopen, kunnen in het voorjaar van 2020 nadere afspraken worden gemaakt met de regionale en lokale omroepen en het ministerie van OCW over een experimenteerfase.

Private partijen

Vanuit diezelfde gevoelde verantwoordelijkheid heeft de NOS deelgenomen aan de gesprekken die op instigatie van het ministerie van OCW tot stand zijn gekomen tussen publieke en private partijen uit de mediasector over de vraag hoe de kwaliteit en impact van de journalistiek in Nederland kan worden versterkt.

Het gesprek tussen deze partijen heeft in juli 2019 geleid tot een samenwerkingsagenda. In deze agenda wordt de onmisbaarheid van betrouwbaar en onafhankelijk nieuws in een goed functionerende democratische samenleving nog eens benadrukt. De infrastructuur die nodig is voor goede nieuwsvoorziening is kostbaar, zeker nu de vraag naar audio en video groeit. Verschillende partijen, waaronder de NOS, zouden met hun basismateriaal een bijdrage kunnen leveren aan de kwaliteit en de duurzaamheid van het Nederlandse medialandschap, door dit materiaal beschikbaar te stellen. In het kader van de gesprekken over publiek-private samenwerking heeft de minister zich bereid getoond te onderzoeken of het mogelijk is om de NOS tegen marktconforme tarieven een publieke en onafhankelijke basisnieuwsvoorziening voor audiovisueel materiaal te laten verzorgen, waar de journalistieke infrastructuur als geheel van kan profiteren.

Het vervolgggesprek over de concretisering van dit deel van de samenwerkingsagenda heeft inmiddels geleid tot een verkenning door partijen van de mogelijkheden. De uitkomst van deze verkenning wordt medio 2020 verwacht.

NOS – NTR

De minister kondigt in zijn visiebrief van mei 2019 aan te zullen bekijken "hoe de twee taakomroepen (NTR en NOS) bestuurlijk kunnen samenwerken en/of samengaan, om bestuurlijke kosten en drukte te verminderen. Redactioneel en voor de kijker blijft een onderscheid tussen de programmering van de NTR en de onafhankelijke nieuwsuitzendingen van de NOS van groot belang."

Wij zijn van mening dat het aanbeveling verdient een dergelijke samenwerking, in welke vorm dan ook, serieus te onderzoeken. Niet zozeer met het oogmerk om te besparen op bestuurs- of andere kosten, maar om te bezien of een samenwerking kan bijdragen aan een sterkere positie binnen het publieke omroepbestel van de bij uitstek publieke programmering van NOS en NTR, die wij beschouwen als de kerntaak van de publieke omroep.

Met dit doel voor ogen zijn NOS en NTR eind 2019 gestart met oriënterende gesprekken. Deze gesprekken moeten uiterlijk in 2020 leiden tot het antwoord op de vraag of er een heldere en inspirerende toekomstvisie te ontwikkelen is voor NOS en NTR, mogelijk aangevuld met een schets van de vorm waarin deze samenwerking zich zou kunnen ontwikkelen en hoe deze daadwerkelijk kan bijdragen aan de versterking van de publieke kerntaken.

Exploitatiesaldo

De NOS heeft het jaar 2019 afgesloten met een klein positief resultaat van € 0,3 mln (0,2%). Daarmee is het gelukt om de bezuinigingen van € 4 mln voor 2019 op te vangen.

De NOS krijgt budget toegekend op basis van intekening. De intekening en toekenning vinden plaats op basis van begrote kosten. Vertrekpunt is in principe een sluitende begroting. De werkelijke kosten kunnen door diverse omstandigheden afwijken van de begroting. Er is een planning & control-cyclus ingericht die deze afwijkingen bewaakt. Deze afwijkingen leiden over het algemeen tot beperkte positieve en/of negatieve resultaten die worden toegevoegd dan wel onttrokken aan de daarvoor bestemde Reserve voor media-aanbod (RMA). Als de RMA boven een, door de NPO bepaald, gemaximeerd niveau uitkomt, vloeit het meerdere terug naar de NPO en is het weer beschikbaar voor programmering waarop kan worden ingetekend.

Ten opzichte van 2018 was het afgelopen jaar sprake van lager toegekende middelen voor Media-aanbod (€ 46,7 mln) waartegenover lagere directe productiekosten staan (€ 51,8 mln). Dit houdt met name verband met de in 2018 uitgezonden superevenementen (de Olympische Winterspelen en het WK voetbal) en de in 2018 gedane dotatie aan de voorziening voor verlieslatende contracten. De salarissen en sociale lasten zijn hoger (€ 1 mln) als gevolg van een eenmalige loonsverhoging in december van 2,6%, alsmede hogere sociale lasten. Het gemiddeld aantal cao-contracten over 2019 is, na eliminatie van het Eurovisie Songfestival waarvan de kosten in het jaar van uitzenden worden genomen, 11 fte lager dan over 2018. De afschrijvingen zijn hoger (€ 0,5 mln) als gevolg van vervangingsinvesteringen in productiesystemen en de overige bedrijfslasten zijn lager (€ 0,6 mln) door een lagere dotatie aan de voorziening groot onderhoud.

Tenslotte is er overeenstemming bereikt met de belastingdienst over de af te dragen vennootschapsbelasting en is de last van 2016 t/m 2019 in deze jaarrekening verantwoord (€ 0,6 mln, inclusief de rentelasten die verantwoord zijn onder Rentelasten en soortgelijke kosten).

Het positieve resultaat van € 0,3 mln komt geheel ten gunste van de Reserve voor media-aanbod. Hierdoor bedraagt het Eigen vermogen per 31 december 2019 € 12,6 mln en is als volgt samengesteld:

Algemene reserve	€ 11,0
Reserve voor media-aanbod	€ 1,6
	€ 12,6

Financiering, kasstroom en vooruitblik

In 2019 is sprake van een kleine positieve kasstroom van € 0,5 mln. De investeringen zijn € 1,2 mln. lager geweest dan de afschrijvingen en de aflossing op de hypotheek. In 2019 is de onderhanden werken-positie toegenomen door vooruitbetalingen met betrekking tot het WK voetbal 2022 en de initieel in 2020 geplande, maar naar 2021 verplaatste, Olympische Spelen en het vervallen Eurovisie Songfestival. Deze evenementen zijn gedeeltelijk door de NPO voorgefinancierd. In 2019 is het werkkapitaal voor 2020 vooruitbetaald door de NPO, waardoor er per 31 december 2019 een positieve liquiditeitspositie bestaat. In 2020 zal deze naar verwachting afnemen (afhankelijk van hoe het met de betalingen van de verplaatste evenementen zal gaan), maar verwacht de NOS binnen de maximaal beschikbare bancaire kredietruimte te blijven en voldoende liquiditeit beschikbaar te hebben om aan haar toekomstige betalingsverplichtingen te kunnen voldoen. De liquiditeitsratio (current ratio) is 0,64.

Ten aanzien van de solvabiliteit is het door wettelijke beperkingen niet mogelijk voor de NOS om de ratio (12,9%) te verbeteren, omdat er sprake is van een vaste Algemene reserve (die het weerstandsvermogen vormt voor onvoorziene tegenslagen en bij hoge uitzondering wordt aangesproken) en de Reserve voor media-aanbod alleen is bedoeld om jaarlijkse schommelingen op te vangen.

Voor 2020 is de bezuinigingsdoelstelling van circa € 3 mln. verwerkt in een sluitende begroting. Daarbij kost het steeds meer moeite om bezuinigingsdoelstellingen op te vangen, zonder dat dit tot zichtbaar kwaliteitsverlies leidt. Het budget Media-aanbod zou, exclusief Eurovisie Songfestival, in 2020 toenemen met circa € 48 mln. doordat 2020 een superevenementenjaar zou worden. Door de bezuinigingen en de verminderde (super)evenementen in 2020 als gevolg van verplaatsing en annulering verwacht de NOS nu een afname van het budget. Ook het aantal personeelsleden zal hierdoor licht dalen. Op de afgelaste en/of uitgestelde evenementen na zal de NOS haar activiteiten in hoge mate kunnen continueren.

Er zullen (veelal vervangings-)investeringen in 2020 in gang worden gezet met een totale waarde van circa € 7 mln. Ten behoeve van het bereiken van onze strategische doelstellingen is er continu sprake van onderzoek en productontwikkeling zowel vanuit een inhoudelijke als technische invalshoek.

Door werkkapitaalverstrekking en voorfinanciering van superevenementen door de NPO zal het rekening-courantsaldo met de bank een groot deel van het jaar positief zijn. Er worden slechts in beperkte mate contracten in vreemde valuta afgesloten waardoor er nagenoeg geen sprake is van valutarisico's.

Ten aanzien van 2022 en verder is de financiering van de totale publieke omroep onduidelijk. De verwachte daling van de STER-inkomsten door beperking van de reclamezendtijd zal effect hebben op de financiering van de gehele publieke omroep. Voor 2021 wordt verwacht dat er sprake zal zijn van een beperkte bezuinigingsopdracht. Op dit moment is niet duidelijk wat de eventuele consequenties voor de NOS zullen zijn, zowel voor 2021 als de jaren daarna.

Governance

De NOS is een publiekrechtelijk zelfstandig bestuursorgaan en de taken van de NOS zijn vastgelegd in de Mediawet. Als publieke omroep heeft de NOS van de overheid de taak gekregen alle inwoners van Nederland onafhankelijk en betrouwbaar nieuws aan te bieden en verslag te doen van grote (sport) evenementen.

De bestuurlijke organen van de NOS zijn een directie en een raad van toezicht. De directie legt verantwoording af aan de raad van toezicht. Per 1 december 2011 is een onafhankelijke raad van toezicht benoemd. De raad van toezicht, met ingang van 1 december 2019 bestaande uit 5 leden waarvan een voorzitter en een vicevoorzitter, houdt toezicht op het beleid van de directie, op de algemene gang van zaken binnen de NOS en de pluriformiteit van het media-aanbod van de NOS. Ook staat de raad van toezicht de directie met advies terzijde. De directie, bestaande uit een algemeen directeur en een zakelijk directeur, bestuurt de NOS en is belast met de dagelijkse leiding en het (financiële) beleid van de NOS.

Binnen de NOS zijn checks & balances in het governance-proces opgenomen. In 2019 heeft de NOS het proces van risicomanagement verder doorgezet en versterkt. Geconstateerd is dat er geen aanpassingen nodig zijn van de in 2018 vastgestelde risicohouding en risicobereidheid.

Risk governance van de NOS

NOS Cyclus	Risicomanagement cyclus	Besluitvorming	Riskgovernance
Strategisch beleidsplan	<i>Strategische Januaririsicomanagement cyclus:</i>	Risicoprofiel bepaling en bewaking NOS: <i>Eén keer per jaar, tenzij er een specifieke aanleiding is.</i>	Directieteam en raad van toezicht
	Risicohouding		
	Risicobereidheid		
	Risicotolerantie		
	Strategische risico's		
	Strategische beheersing		
Jaarplannen	<i>Operationele risicomanagement cyclus:</i>	Risicomonitoring NOS met een frequentie, afhankelijk van welk risico, van dag, maand, kwartaal, half jaar of jaar.	Directieteam en hoofden van afdelingen en medewerkers
	Operationele risico's		Management review in zakenoverleg
	Operationele beheersing		Management review in zakenoverleg
	Themarisico's en beheersing		Management review in zakenoverleg

Gedragcode Goed Bestuur en Integriteit Publieke Omroep 2018

Per 1 januari 2018 geldt de 'Gedragcode Goed Bestuur en Integriteit Publieke Omroep 2018'. De gedragcode is van toepassing op alle medewerkers die op basis van arbeidsovereenkomsten werkzaam zijn bij de instellingen die zendtijd hebben verkregen voor landelijke omroep, evenals voor de bestuurders en toezichthouders van deze instellingen. De gedragcode is opgesteld omdat de publieke omroep een maatschappelijke organisatie is die uit algemene middelen wordt gefinancierd, waarbij vertrouwen van de belanghebbenden, goed ondernemerschap, transparantie, integriteit, onafhankelijkheid, betrouwbaarheid en het afleggen van verantwoording essentiële voorwaarden zijn om geloofwaardig te voldoen aan de wettelijke taakopdracht van de publieke omroep.

Een onafhankelijk toezichtorgaan, de Commissie ter bevordering goed bestuur en integriteit publieke omroep (CIPO), ziet toe op de handhaving en naleving van de Gedragcode Goed Bestuur en Integriteit Publieke Omroep 2018 bij de publieke omroep maar heeft geen toezichthoudende taken in bestuursrechtelijke zin. CIPO faciliteert naleving van deze gedragcode met adviezen en onderzoeken, op verzoek of op eigen initiatief. Jaarlijks legt CIPO verantwoording af via een afzonderlijk jaarverslag.

De verantwoording van de Gedragcode Goed Bestuur en Integriteit Publieke Omroep 2018 moet op een adequate en toegankelijke wijze plaatsvinden. De verantwoording door de NOS vindt plaats in dit Jaarverslag en op onze corporate website www.over.nos.nl.

Medewerkers van de NOS ontvangen jaarlijks een brief waarin de Gedragcode Goed Bestuur en Integriteit Publieke Omroep onder de aandacht wordt gebracht. Tevens ontvangen de medewerkers een meldingsformulier voor de verschillende registers. Het aantal meldingen is zeer gering en hierbij zijn geen materiële zaken.

In 2019 voldeed de NOS aan de Gedragcode Goed Bestuur en Integriteit Publieke Omroep 2018. In 2019 is het vereiste register nevenactiviteiten in gebruik genomen.

Compliance

De NOS beschikt over een compliance officer die een toetsing uitvoert op het correct naleven van de voorschriften uit Gedragcode Goed Bestuur en Integriteit Publieke Omroep 2018. Het voldoen aan de Mediawet, de aanbestedingsrichtlijnen, de WNT en andere relevante wet- en regelgeving wordt bewaakt door de juridische afdeling. Na toetsing door de Belastingdienst heeft de NOS zich gekwalificeerd voor het zogenaamde horizontaal toezicht. Daarbij wordt bij twijfel over fiscale vraagstukken in overleg met de Belastingdienst getreden over de wijze van belastingheffing. De compliance officer is het centrale loket voor alle compliance- & integriteitsvraagstukken binnen de NOS. Om een integrale aanpak te realiseren, wordt in het managementteam met de directie de keten van governance, risicomanagement en compliance besproken. De NOS heeft geen langdurige samenwerkingsverbanden met derden buiten het omroepbestel.

Risicomanagement

De NOS heeft in 2019 haar risicomanagementproces verder ontwikkeld, waarbij extra aandacht is besteed aan het onderwerp fraude. De NOS heeft een keuze gemaakt voor een risicomanagementraamwerk dat aansluit bij de werkwijze en cultuur van de NOS. Zo heeft de NOS gekozen voor het COSO-Enterprise Risk Management (ERM) en het RAVC-model voor het concretiseren van het risicomanagementproces aan de ene kant en de risicohouding en risicobereidheid aan de andere kant. De functie van deze modellen is om een gestructureerd proces te doorlopen zodat er procesmatig geen hiaten zijn. Het Broadcast In Control (BRIC) proces is hierin geïncorporeerd. Binnen de NOS zijn er twee risicomanagementcycli vastgelegd:

1 De strategische risicomanagementcyclus:

Deze cyclus behelst onder andere het inrichtingsvraagstuk over risicogovernance, risicohouding van het directieteam, risicobereidheid en –tolerantie vastgesteld door het directieteam en de strategische risico's in relatie tot het strategisch plan NOS 2023. In 2019 is vastgesteld dat dit strategisch plan nog steeds actueel is en heeft een update en herijking plaatsgevonden van de strategische risico's door de algemeen directeur en zakelijk directeur, mede aan de hand van het NOS-jaarplan 2020 en andere (waaronder politieke) ontwikkelingen die zich het afgelopen jaar hebben voorgedaan.

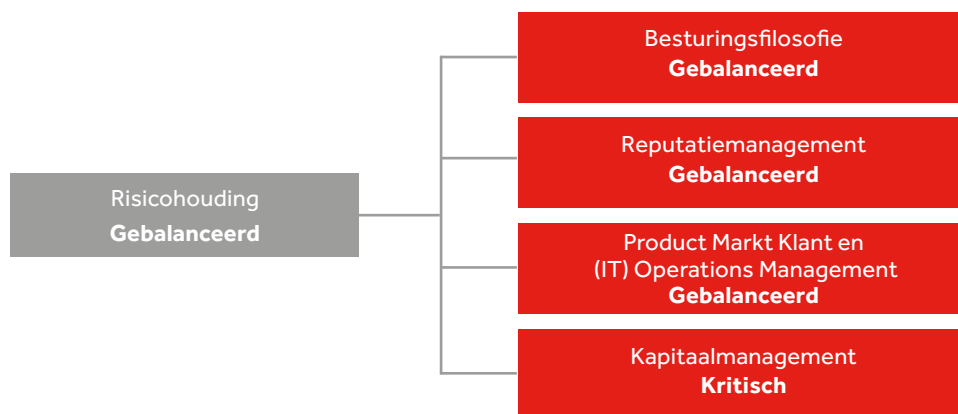
2 De operationele risicomanagementcyclus:

Deze cyclus gaat over het expliciteren van de operationele-, compliance- en financiële risico's die gelopen worden op alle afdelingen door de hele organisatie en in de uitbestedingsketen. De NOS heeft een keuze gemaakt om een ketenaanpak te kiezen, waarbij voor de drie programma-afdelingen het mediaproces leidend is geweest. Voor Nieuws, Sport en Evenementen zijn door middel van deze ketenaanpak de kernrisico's verder geëxpliciteerd en aangescherpt naar de huidige standaarden en inzichten.

Beide cycli maken onderdeel uit van de reguliere planning & control-cyclus van de NOS. In alle managementreview-gesprekken tussen het management en de directie en de auditcommissie van de raad van toezicht staat risicomanagement op de agenda.

Risicohouding

De risicohouding van de directie van de NOS is volgens het gehanteerde RAVC-model gebalanceerd, met uitzondering van het kapitaalbeleid, dat als kritisch wordt gedefinieerd. Dat betekent dat de NOS t.a.v. financiële risico's zeer risicomijdend is. De weging van de risicohouding is gedaan op een vijfpuntsschaal van: nul, kritisch, gebalanceerd, opportunistisch en maximaal.

Risicobereidheid

De risicobereidheid is op basis van de risicohouding gedefinieerd en heeft geleid tot 28 ondernemingswaarden die uitgangspunt zijn bij het gevoerde beleid.

Strategische risico's

De directie heeft op basis van haar strategisch beleidsplan 2019-2023 (SBP) de strategische risico's geactualiseerd. Deze risico's hangen samen met de belangrijkste doelstellingen uit het Strategisch Beleidsplan 2019-2023 namelijk:

- Gelet op het belang voor de samenleving van publieke, onafhankelijke journalistiek en van het verslag doen van (sport-)evenementen, moet dit belang voor de lange termijn geborgd worden;
- Kwaliteit, zorgvuldigheid, betrouwbaarheid, ongebondenheid en pluriformiteit staan daarbij voorop, als essentiële voorwaarden voor het voortbestaan van de publieke nieuwsvoorziening, zoals door de NOS vormgegeven;
- Gelet op het publieke karakter van de NOS-organisatie voelen wij ons verplicht met onze programma-uitingen in principe iedereen aan te spreken en te bereiken.

Om dit te kunnen realiseren heeft de directie de voornaamste externe en interne risico's geïdentificeerd en de daarbij behorende beheersmaatregelen gedefinieerd, waarbij de relatie is aangegeven met de belangrijkste speerpunten van beleid.

Externe risico's:

1 Financiële afhankelijkheid en continuïteit

Risico: Indien de continuïteit van voldoende financiering in gevaar komt, bestaat het risico dat het voldoen aan de wettelijke taken door de NOS in het geding komt. Gevolg: verarming (publieke) nieuwsvoorziening, discontinuïteit NOS-organisatie, verlies maatschappelijke relevantie/verankering.

Beheersing: Om dit risico te kunnen beheersen, heeft de NOS zich ten doel gesteld aanwezig te zijn op alle platforms waar het publiek zich bevindt, zodat zij iedereen kan bereiken en maatschappelijk relevant is. De NOS heeft de overtuiging dat stakeholders dan (binnen en buiten het publieke bestel) zien wat de impact van de NOS op de Nederlandse samenleving is en overtuigd blijven/raken van het belang van een voldoende financiële basis voor de publieke nieuwsfunctie. De NOS stuurt daarbij actief naar een bijzondere positie in het publieke bestel en speelt een steeds grotere rol binnen de journalistiek (zowel landelijk, regionaal als privaat).

Daarnaast zullen er waar nodig gesprekken zijn met organisaties die invloed hebben op beleidsvoorbereiding om de verbindende en maatschappelijke rol die de NOS vervult onder de aandacht te houden. Wettelijk heeft de NOS een minimum budgetgarantie.

2 Inspelen op veranderend mediagebruik / belang ruim online beleid

Risico: Als er beperking komt op de online-mogelijkheden van het verspreiden van het nieuws als gevolg van de beleidslijn platformselectie, zal het bereik van de NOS, met name onder een jonger publiek op sociale platforms en platforms van derden, substantieel afnemen en de verbindende kracht van de NOS (zoals beschreven door het SCP) in de kern worden aangetast. De NOS kan dan immers haar wettelijke taak niet meer uitvoeren en brede delen van de samenleving niet meer bereiken.

Beheersing: Aan stakeholders duidelijk maken dat brede online mogelijkheden, ook op platforms van derden, van essentieel belang zijn om ook jongeren te bereiken en een verbindende rol te kunnen blijven spelen in de samenleving. Daarnaast blijft het experimenteren en innoveren ten behoeven van de nieuwstaak op deze platformen van derden van groot belang, hetgeen ook de uitingen op de traditionele kanalen weer beïnvloedt.

3 Belang toekomstbestendige publieke omroep

Risico: De afhankelijkheid die de NOS ervaart ten opzichte van de NPO en die de NPO ervaart vanuit de politiek is onverminderd groot. Dat maakt de wijze waarop de huidige publieke nieuws-, sport- en evenementenvoorziening op alle platforms wordt verzorgd kwetsbaar. Daardoor kan de huidige sterke publieke nieuwsvoorziening in het geding komen, waardoor de NOS brede delen van de samenleving niet meer kan bereiken.

Beheersing: Het langetermijnbelang van de programmataak van de NOS voor de publieke netten en de online-omgeving bij de NPO aan de orde blijven stellen. In dialoog zijn en blijven en door deelname aan deze gesprekken het belang van de verbindende en maatschappelijke rol die de NOS vervult onder de aandacht houden. De NOS voert waar mogelijk het debat met het ministerie, NPO en anderen en levert daarbij een actieve bijdrage.

4 *Kritisch blijven op de journalistieke kwaliteit*

Risico: Als de waardering voor gekende journalistieke instanties afneemt, kan dit leiden tot het maatschappelijk sentiment dat de journalistiek van de NOS onbetrouwbaar is met als gevolg mogelijke reputatieschade.

Beheersmaatregelen: Zorg voor een cultuur die ontvankelijk en transparant is, bewaak de eigen journalistieke kwaliteitsprocedures, de governance van het bestel (denk aan ombudsman en Raad voor de Journalistiek), het redactiestatuut en het externe communicatiebeleid. Ook zorgdragen voor doorontwikkeling van de journalistieke uitingen naar de eisen van de huidige tijd.

5 *Veiligheid medewerkers*

Risico: Door de afnemende waardering voor publieke instanties wordt bij het uitvoeren van het werk meer last ondervonden van fysieke en verbale intimidatie, zowel in het veld als online, met als gevolg dat de journalistieke taak minder goed kan worden uitgevoerd.

Beheersing: Samen met het Genootschap van Hoofdredacteuren, het Openbaar Ministerie, de NVJ en de Politie oprichten van Persveilig. Bijeenkomsten met personeel om ervaringen te delen en inschakelen van deskundigen. Training van medewerkers.

Interne risico's:

6 *Kritisch blijven op de journalistieke kwaliteit*

Risico: Indien de NOS de zorgvuldigheid van het journalistieke werk niet in acht neemt, voldoet de NOS niet aan de verwachte kwaliteits- en betrouwbaarheidsnormen, waardoor de reputatie van de NOS mogelijk wordt aangetast.

Beheersing: om dit te waarborgen zijn er binnen de NOS checks en balances aangebracht als: zelfevaluatie, eindredactie en vier ogen principes. Daarnaast is er een mediacommissie die namens de raad van toezicht toeziet op de kwaliteit van dit proces.

7 *Diversiteit en doorstroom voldoende adresseren*

Risico: Indien door de NOS het diversiteitsvraagstuk en het doorstromingsvraagstuk van de medewerkers niet voldoende wordt geadresseerd dan loopt de NOS het risico dat het Nederlandse publiek zich minder herkent en daardoor minder ontvankelijk is voor de nieuwsvoorziening van de NOS, waardoor de NOS de aansluiting kwijtraakt met het publiek.

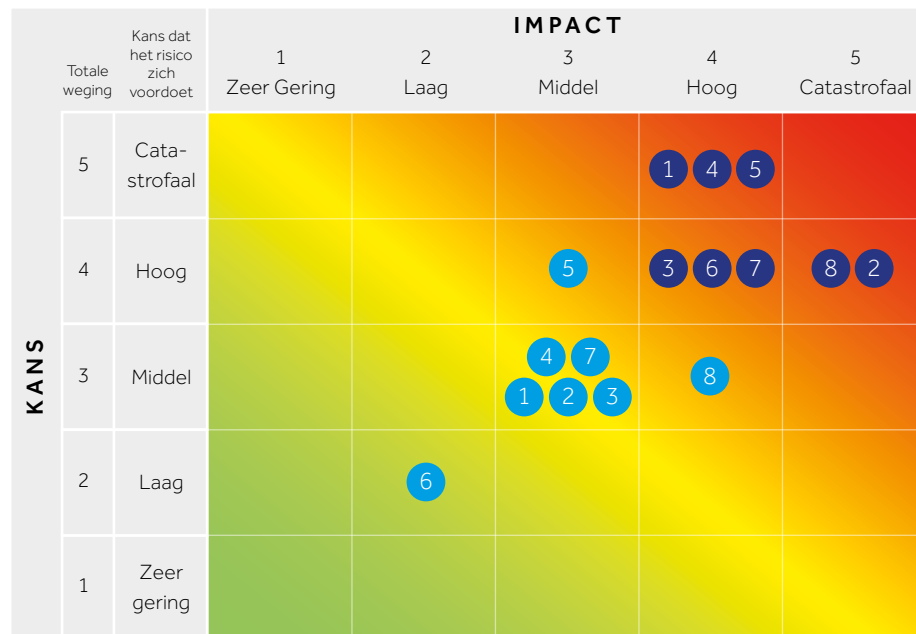
Beheersing: Cruciaal is het strategisch HR-beleid van de NOS voor zowel diversiteit als doorstroming en ook het debat hierover. Het thema diversiteit wordt NOS-breed ontwikkeld. Alert blijven op kwaliteit en diverse samenstelling van de redacties. In dit debat is de tone of voice van de berichtgeving en het aanwijzen van mensen die een voorbeeldfunctie kunnen vervullen op zowel programmatische als ondersteunende afdelingen binnen de NOS belangrijk.

8 *Cyberrisico's mitigeren*

Risico: Door technologische ontwikkelingen op het gebied van cybercrime, DDos-aanvallen etc. die de continuïteit van de uitzendingen en online-uitingen raken, kan de maatschappelijke relevantie van de NOS ter discussie worden gesteld, waardoor imagoschade wordt opgelopen.

Beheersmaatregelen: Goed uitlegbaar en uitvoerbaar beleid op het gebied van crisismanagement. Up-to-date kennis IT-beveiligingsbeleid. Business continuity management. Focus directie op Broadcast in Control-project. Goede branding van het merk.

Strategische heatmap

- **Bruto risico**
- **Netto risico**

Nummer Risico (niet involgorde van belangrijkheid)

- 1 Financiële afhankelijkheid en continuïteit
- 2 Inspelen op veranderend mediagebruik / belang ruim online-gebruik
- 3 Belang toekomstbestendige publieke omroep
- 4 Kritisch blijven op journalistieke kwaliteit / waardering publieke instanties
- 5 Veiligheid medewerkers
- 6 Kritisch blijven op journalistieke kwaliteit / zorgvuldigheid journalistiek
- 7 Diversiteit en doorstroom voldoende adresseren
- 8 Cyberrisico's mitigeren

Operationele risico's

Ook in 2019 is alle hoofden van de afdelingen gevraagd naar hun belangrijkste risico's in de uitvoering. Deze zijn door de risicomanager met de hoofden besproken. Hiervan is een rapportage gemaakt naar het directieteam die vervolgens de belangrijkste risico's uitgebreid met de hoofden heeft doorgenomen.

Een belangrijk risico dat de NOS loopt betreft de continuïteit van de uitzendingen. Om deze te waarborgen is het BRIC-(broadcast in control) proces ingericht. Daarbinnen worden de maatregelen beheerd die noodzakelijk zijn om de continuïteit te garanderen, zoals bijvoorbeeld:

- het spiegelen van de geautomatiseerde omgeving met een andere locatie, zodat vanuit die andere locatie de uitzendingen kunnen worden voortgezet,
- de IT-beveiligingsmaatregelen,
- fouten in het dagelijkse journalistieke proces,
- de noodstroomvoorziening,
- de fysieke beveiliging,
- het crisismanagement.

De weging hiervan is opgenomen bij het hiervoor opgenomen strategische risico 8 (Cyberrisico's mitigeren).

Daarnaast is in 2019 aandacht besteed aan het frauderisico aan de hand van de richtlijnen van de NBA terzake.

Voldoen aan Richtlijnen voor de jaarrekening RJ-400:110, handboek Financiële administratie oktober 2016 van het ministerie van OCW, en Beleidsregel van het Commissariaat voor de Media (governance en interne beheersing 2017)

De NOS heeft een gestructureerd proces ingericht om compliant te zijn aan de eisen van de RJ en het Handboek. Zo zijn de voornaamste risico's en onzekerheden in het jaarverslag weergegeven en zijn daarbij de strategische, operationele, financiële, verslaggevings- en wettelijke risico's meegewogen.

Wet- en regelgeving

De NOS is onderhevig aan risico's ten aanzien van het naleven van wet- en regelgeving. Om te waarborgen dat deze worden nageleefd is een compliance officer benoemd.

Liquiditeit

De NOS bewaakt de liquiditeitspositie door middel van opvolgende liquiditeitsbegrotingen- en prognoses en ziet erop toe dat er steeds voldoende financiering beschikbaar is om aan de verplichtingen te kunnen voldoen. Daarnaast doet de NOS aan actief werkkapitaalbeheer.

Financiële instrumenten

Voor de toelichting op de financiële instrumenten wordt verwezen naar de Toelichting bij de balans.

Aansprakelijkheid en claims

Gelet op de complexe omgeving waarin de NOS zich beweegt, is het onontkoombaar dat geschillen zich voordoen. In de jaarrekening is rekening gehouden met de verwachte financiële effecten daarvan.

Terugblik 2019

Over 2019 is het belangrijkste negatieve risico het behouden van het budgetniveau voor 2020 geweest (strategisch risico nr. 1). Door afname van de Algemene Media Reserve van het Ministerie van OC&W en teruglopende reclame-inkomsten is er sprake van teruglopende budgetten waar ook de NOS de gevolgen van ondervindt.

In 2019 is er duidelijkheid ontstaan omtrent de verschuldigde vennootschapsbelasting. Het in de voorgaande jaarrekening genoemde risico van het moeten vormen van een passieve belastinglatentie van circa € 3,2 mln. doet zich niet voor. In de jaarrekening van 2019 zijn de gevolgen van de verschuldigde vennootschapsbelasting over 2016 t/m 2019 verwerkt.

Er is geen sprake van bijzondere gebeurtenissen waarmee in de jaarrekening rekening behoeft te worden gehouden. Ook de coronacrisis wordt door de directie niet als zodanig beoordeeld.

Vooruitblik 2020

Op de korte en middellange termijn raken de effecten van de coronacrisis de NOS. Enerzijds vervult de nieuwsredactie een belangrijke rol in de berichtgeving met betrekking tot de pandemie, anderzijds vervallen vrijwel alle (sport-)evenementen of worden zij uitgesteld tot 2021. Daarmee vervalt in 2020 ook de aan die evenementen gewijde programmering.

Voor de lange termijn zijn de effecten op de uitbraak nog niet te overzien. De directie is evenwel van mening, gelet op de functie van de NOS in de Nederlandse samenleving en de wijze waarop de publieke omroep i.c. de NOS wordt gefinancierd, dat er geen sprake is van een materiële onzekerheid in de continuïteit van de organisatie als geheel. Voor een verdere toelichting op de impact op de organisatie wordt verwezen naar de continuïteitsparagraaf die is opgenomen in dit jaarverslag.

Teneinde de jaarrekening zinvol te kunnen interpreteren, verschaft het bestuursverslag conform RJ 400.108 informatie over de Nederlandse Omroep Stichting (NOS).

Conform RJ 400.122 is in het bestuursverslag ook informatie opgenomen over de toepassing van de Governancecode Publieke Omroep 2018, die fungeert als gedragscode. Het bestuursverslag voldoet aan de specifieke voorschriften van Principe 7 van de Governancecode Publieke Omroep 2018. Principe 7 betreft de openbare verantwoording door het bestuur en de raad van toezicht van de Nederlandse Omroep Stichting van hun functioneren. Principe 7 is door de raad van bestuur van de NPO op grond van het bepaalde in artikel 2.3, tweede lid, van de Mediawet 2008, juncto artikel 2.10, tweede lid, aanhef en onder c, en artikel 2.60, eerste lid, bindend vastgesteld voor de landelijke publieke media-instellingen.

Het bestuursverslag voldoet ook aan de beleidsregels van het Commissariaat voor de Media van 26 september 2017 ten aanzien van de governance en interne beheersing van de NPO, de RPO en de landelijke en regionale publieke media-instellingen (Staatscourant, 12 oktober 2017, nummer 57731).

Ondertekend door de directie en de raad van toezicht.

Hilversum, 15 april 2020

Directie

Gerard Timmer, algemeen directeur
Geert Hofman, zakelijk directeur

Raad van toezicht

Rob van Gijzel, voorzitter
Adriana Esmeijer, vicevoorzitter
Bart Brouwers
Emine Özyenici
Ton de Jong

Inleiding

De raad van toezicht van de NOS voert zijn mediawettelijke en statutaire taken uit met inachtneming van de bepalingen, opgenomen in de 'Governancecode Publieke Omroep' en de beleidsregels van het Commissariaat voor de Media over de governance en interne beheersing.

De taken van de raad van toezicht zijn vastgelegd in de Mediawet en de statuten van de NOS: de raad van toezicht houdt toezicht op het beleid van de directie en op de algemene gang van zaken in de stichting. In het bijzonder ziet hij toe op de interne pluriformiteit van de stichting en de pluriformiteit van het media-aanbod van de stichting. Tevens houdt hij toezicht op het functioneren van de stichting binnen het geheel van de landelijke publieke mediadienst en op het afleggen van verantwoording aan de Nederlandse samenleving door de stichting.

De raad heeft drie commissies ingesteld die hem van advies dienen bij de uitvoering van zijn taken: de auditcommissie, de mediacommissie en de remuneratiecommissie.

In 2019 vergaderde de raad van toezicht als geheel vijf keer met de NOS-directie. Zoals elk jaar was daarnaast sprake van regelmatige contacten en ontmoetingen, onder andere via conference calls, tussen (leden van) de raad van toezicht en de NOS-directie over diverse actuele onderwerpen. De raad had voorts ontmoetingen en besprekingen met de hoofdredacties, de ondernemingsraad en andere NOS-functionarissen, zoals de risicomanager en de compliance officer, als ook met de externe accountant.

Werving en benoeming nieuw lid raad van toezicht

Per 1 december 2019 eindigde de tweede termijn van drie leden van de raad, zijnde de voorzitter van de raad en de voorzitters van de auditcommissie en mediacommissie.

In 2018 had de raad, ter vervanging van de toen terugtrekkende leden, besloten vier nieuwe leden te werven waarmee het aantal leden van de raad op zeven kwam.

In de aanloop naar de werving in 2019 heeft de raad besloten het aantal leden van de raad terug te brengen tot vijf, gelet op de ervaringen van de afgelopen jaren en met het oog op het slagvaardig opereren van de raad. De raad heeft daarbij de afspraak gemaakt, dat, mocht de omvang van de raad toch te klein blijken, bijvoorbeeld met het oog op het (in voldoende mate) aanwezig zijn van de verschillende competenties of omdat een evenwichtige en werkbare verdeling van taken binnen de raad van toezicht in het gedrang komt, de raad op een later moment kan besluiten de raad uit te breiden tot zeven leden.

De raad besloot voor het wervingsproces van het nieuwe lid een extern bureau in te schakelen. De selectie en opstelling van de voordracht aan de minister geschiedde in nauw overleg met de NOS-directie. Het wervingsproces leidde in oktober 2019 tot een voordracht voor benoeming van Emine Özyenici aan de minister en vervolgens tot de overeenkomstige benoeming door de minister. In de vergadering van de raad van 29 november 2019 nam de raad afscheid van Johan van der Werf, Anita Arts en Jan de Vries, onder dankzegging door de raad en directie voor hun inzet en hun kritische, enthousiaste en ondersteunende inbreng gedurende de afgelopen acht jaar.

Samenstelling en taakverdeling raad van toezicht

Per 1 december 2019 bestaat de raad van toezicht uit Rob van Gijzel, Adriana Esmeijer, Bart Brouwers, Ton de Jong en Emine Özyenici. Ingevolge de Mediawet eindigt de eerste termijn van de vier eerstgenoemde leden per 1 december 2022, die van Emine Özyenici per 1 december 2023. In de Mediawet is bepaald dat de leden van de raad één keer kunnen worden herbenoemd voor een periode van vier jaar.

In februari 2019 besloot de raad, toen nog in oude samenstelling, tot de volgende taakverdeling van zijn leden:

- Voorzitter van de raad: Johan van der Werf; plv.-voorzitter: Rob van Gijzel (beiden lid van de agendacommissie)
- Voorzitter auditcommissie: Anita Arts; lid: Ton de Jong
- Voorzitter mediacommissie: Jan de Vries; lid: Bart Brouwers
- Voorzitter remuneratiecommissie: Johan van der Werf; lid: Adriana Esmeijer

Als gevolg van het terugtreden van drie leden van de raad en het aantreden van Emine Özyenici per 1 december 2019 is de taakverdeling begin 2020 wederom geagendeerd.

Ingevolge de daarvoor geldende regelgeving worden de (neven-)functies van de leden van de raad opgenomen in een openbaar register, dat wordt gepubliceerd op de corporate site van de NOS (over.nos.nl). De nevenfuncties van de raad worden beoordeeld door de compliance officer met het oog op mogelijke tegenstrijdige belangen.

Evaluatie functioneren

Volgens de Governancecode Publieke Omroep dient de raad van toezicht ten minste eenmaal per jaar zijn eigen functioneren en dat van de individuele toezichthouders te bespreken, alsook het functioneren van de directie. Zoals vermeld in het vorige jaarverslag heeft de evaluatie in 2018 niet in deze vorm plaatsgevonden, in verband met het toen recente aantreden van de nieuwe algemeen directeur en het aftreden van drie leden van de raad per 1 december 2018. Het functioneren van de raad en de directie, de gewenste profielen, en de samenstelling en competenties van de raad zijn dat jaar echter wel besproken in het kader van de werving van de nieuwe leden van de raad.

De evaluatie 2019 is in het najaar van 2019, onder begeleiding van een extern bureau, van start gegaan met individuele gesprekken met de per 1 december 2019 uittreedende leden van de raad en de NOS-directie. Deze gesprekken hebben geleid tot een in november door de raad besproken rapportage. In die bespreking is onder meer stilgestaan bij:

- de rolverdeling tussen raad van toezicht en directie, meer in het bijzonder
- de taken van de raad van toezicht op het terrein van de journalistiek en de rol van de mediacommissie, in de wisselwerking met (de verantwoordelijkheden van) de NOS-directie en de hoofdredacties en
- de rol van de raad van toezicht op het terrein van de sportrechten (financieel, prioritering, journalistiek)
- de relatie met de NPO.

De hierboven genoemde onderwerpen zullen in het voorjaar van 2020 door de raad van toezicht nader worden besproken. De evaluatie van het functioneren van raad en directie zal in het vervolg op die discussie worden voortgezet.

Visiebrief Minister

Op 14 juni 2019 verscheen de langverwachte brief van de minister van OCW, waarin hij zijn visie op (de toekomst van) het publieke omroepbestel het licht deed zien.

In de aanloop naar het verschijnen van de brief hebben de raad van toezicht en de NOS-directie gesproken over de wijze waarop de NOS mogelijke (politieke) invloed op de inhoud van de brief zou kunnen hebben, als ook tot welke reactie de brief zou moeten leiden, van de NOS maar ook van de publieke omroep als geheel.

De in de brief aangekondigde maatregelen, in het bijzonder daar waar deze betrekking hebben op de NOS, vormden gedurende de rest van 2019 aanleiding tot intensief overleg, in de reguliere en in extra – telefonische – vergaderingen, tussen raad van toezicht en NOS-directie.

Hoewel de brief in het bijzonder wat de duurzame financiering van het bestel betreft reden geeft tot grote zorg, deelt de raad het optimisme van de NOS-directie daar waar het gaat over de kansen voor de NOS. De opmerkingen in de brief over het belang van de programmatische taken van de NOS en de mogelijkheden die de minister schetst om dit belang verder uit te bouwen, verdienen een open, constructieve en proactieve benadering.

De raad heeft met waardering vastgesteld dat de NOS-directie de voornemens van de minister voor een belangrijk deel heeft opgepakt en verder heeft uitgewerkt in het jaarplan 2020, bijvoorbeeld daar waar het gaat over de audiovisuele basisnieuwsvoorziening, de samenwerking met private mediapartijen en de regionale omroep, de ondersteuning door de NOS van de lokale journalistiek en de verkenning van de mogelijke samenwerking met de NTR.

Media-akkoord

De raad van toezicht is door de NOS-directie gedurende het jaar geïnformeerd over de voortgang van de gesprekken tussen de publieke en private mediapartijen aan de zogenoemde tafels van Slob. Deze gesprekken hebben geresulteerd in een samenwerkingsagenda, waarin de positie van de NOS als audiovisuele basisnieuwsvoorziening in de journalistiek in Nederland een belangrijk gegeven is. Aan de uitwerking van de samenwerkingsagenda wordt inmiddels door de verschillende partijen verder gewerkt. Dit moet eind januari 2020 leiden tot een eerste gedachtevorming naar de minister.

De raad van toezicht ondersteunt de NOS-directie wat betreft de strategische koers in dezen, maar gelet op de mogelijke invloed die de beoogde publiek-private samenwerking zal hebben op de publieke taken en de positionering van de NOS, heeft de raad zich voorgenomen hieraan in het voorjaar van 2020 een afzonderlijke bespreking te wijden.

Pluriformiteit NOS-aanbod – Zelfevaluatie Nieuws

Eén van de wettelijk taken van de raad van toezicht is het toezien “op de interne pluriformiteit van de stichting en de pluriformiteit van het media-aanbod van de stichting”.

De raad vult die taak in, op voorstel van de mediacommissie, door middel van het instrument van zelfevaluatie door de redacties. Met als doel de raad inzicht te geven in de mate waarin de redacties instrumenten voorhanden hebben én gebruiken om de pluriformiteit van de berichtgeving te waarborgen.

Op grond van de uitkomsten van de zelfevaluatie bij Nieuws heeft de mediacommissie begin 2019 de raad van toezicht positief geadviseerd t.a.v. de situatie bij de nieuwsredactie.

De raad van toezicht stelde bij die gelegenheid vast, mede op basis van het advies van de mediacommissie, dat de uitkomsten van de zelfevaluatie aantonen dat pluriformiteit van de berichtgeving en diversiteit in het productieproces voldoende aandacht krijgen, maar dat er – zoals altijd – op onderdelen verbeteringen mogelijk zijn.

Van de zijde van de raad werd enthousiast gereageerd op de door de hoofdredactie Nieuws verschaft informatie over de wijze waarop de corebusiness van de NOS wordt vormgegeven.

De raad heeft vervolgens besloten dat het instrument van de zelfevaluatie ook bij Sport zou moeten worden gehanteerd.

De mediacommissie heeft hierover met de directie en de hoofdredactie van gedachten gewisseld en de hoofdredactie bevraagd over de wijze waarop de zelfevaluatie, rekening houdend met het eerder door de raad vastgestelde beoordelingskader, vormgegeven kan worden.

Dit heeft eind 2019 geleid tot het verzoek aan de directie de zelfevaluatie bij Sport in gang te zetten en te zijner tijd de raad, via de mediacommissie, te informeren over de uitkomsten. Gelet op de ervaringen bij Nieuws was de verwachting dat deze resultaten in maart/april 2020 beschikbaar komen, maar door de coronacrisis is de oplevering van de rapportage nu voorzien voor halverwege 2020.

Eurovisie Songfestival

De raad van toezicht heeft veel aandacht gegeven aan het bijzondere samenwerkingsverband tussen NPO, NOS en AVROTROS met het oog op de organisatie van het Eurovisie Songfestival 2020 in Rotterdam, waaraan tot halverwege maart 2020 – het moment waarop door de coronacrisis tot afgelasting werd besloten – is gewerkt.

De raad heeft zich daarbij vooral gericht op de mogelijke risico's voor de NOS van dit uitzonderlijke project. Raad van toezicht en directie hebben intensief met elkaar gesproken over de voorwaarden waaronder de NOS de productie van het Songfestival op zich zou kunnen nemen, als hostbroadcaster van het Songfestival zou kunnen optreden en op grond waarvan de risico's zo klein mogelijk worden gehouden. De belangrijkste voorwaarden waren de duurzame waarborging van de continuïteit van de NOS-taken en het volstrekt binnen de bepalingen van de Mediawet kunnen handelen.

De afspraken, die bij de start van het project ter zake zijn gemaakt tussen de NPO en de NOS, hebben de raad voldoende zekerheid gegeven dat de programmataken van de NOS niet geraakt zouden worden door mogelijke financiële tegenvallers. De raad heeft op grond hiervan de directie ondersteund in het aangaan van de verplichtingen ten aanzien van de internationale productie.

Strategisch beleidsplan en jaarplan 2020

De raad heeft in februari 2019 het strategisch beleidsplan 2019 – 2023 goedgekeurd en daarbij kennisgenomen van de jaarplannen van de NOS-afdelingen.

In april stemde de raad in met een aanpassing van de P&C-cyclus, als gevolg waarvan er niet ieder jaar een nieuw strategisch beleidsplan zal worden opgesteld, maar dat dit plan zal worden vervangen door een NOS-jaarplan. Het strategisch beleidsplan wordt voor meerdere jaren opgesteld en zal, indien de actualiteit daarom vraagt, worden aangepast aan de gewijzigde omstandigheden en ontwikkelingen.

Het jaarplan, dat naast de speerpunten van beleid voor het komende kalenderjaar ook de concrete acties om dit beleid vorm te geven bevat, wordt in overleg met de afdelingsleidingen en op een zodanig moment opgesteld, dat een betere aansluiting ontstaat met de jaarplannen van de afdelingen. De contouren van het voor 2020 te formuleren beleid en de concrete acties die daaruit voortvloeien zijn vervolgens in de daaropvolgende vergaderingen door de raad besproken, meer in het bijzonder ook in het kader van de bespreking van de voortgang van de reactie op de visiebrief van de minister (zie de desbetreffende paragraaf hierboven).

In de novembervergadering heeft de raad het NOS-jaarplan 2020 goedgekeurd, met daarbij de aantekening dat de raad de verschillende in dit plan aan de orde gestelde (strategische) thema's in een afzonderlijke vergadering in de eerste maanden van 2020 nader wenst uit te diepen.

Overige onderwerpen

Risicomanagement

In september en november besprak de auditcommissie, ter voorbereiding van de bespreking in de raad van toezicht, de halfjaarrapportage en het jaarplan 2020 van de risicomanager. Daaraan voorafgaande had de raad in februari al een bespreking gewijd aan de strategische risico's van de NOS.

De rapportage en het jaarplan leidden tot een gedachtewisseling over de relatie tussen de strategische risico's (op directieniveau) en operationele risico's (op afdelingsniveau) en een aantal aanbevelingen van de auditcommissie over in het bijzonder de beoordeling van de effectiviteit van de beheersmaatregelen. Zie verder de paragraaf risicomanagement en compliance in dit jaarverslag.

Integer en onafhankelijk handelen

In april 2019 heeft de raad van toezicht met instemming kennisgenomen van de jaarrapportage van de compliance officer, wat betreft diens bevindingen over het naleven door de NOS-medewerkers van de Governancecode Publieke Omroep. Uit deze verklaring is de raad van toezicht niet gebleken dat bij de NOS niet volgens de bepalingen van deze code wordt gehandeld. Dit geldt bijvoorbeeld ook voor de in de code aangehaalde redactionele onafhankelijkheid in de zin van artikel 2.88 van de Mediawet. Deze onafhankelijkheid is gewaarborgd in het bij de NOS al jaren gehanteerde Programmastatuut, waarin de rechten en plichten van de programmamakers zijn vastgelegd.

Onderzoek Rekenkamer

Gedurende het jaar is de raad van toezicht, voor een belangrijk deel via de auditcommissie, door de NOS-directie op de hoogte gehouden van het verloop van het begin 2019 door de Algemene Rekenkamer gestarte onderzoek naar de mate waarin de NPO-organisatie erin slaagt binnen de publieke omroep te sturen op doelmatigheid. De bevindingen van de Rekenkamer werden in december 2019 publiek gemaakt.

De raad deelt de conclusie van de NOS-directie dat de ARK weliswaar kritisch is op de sturing op doelmatigheid waaraan de NPO wettelijk is gehouden, maar dat de conclusies en aanbevelingen van de ARK niet leiden tot op korte termijn door te voeren drastische aanpassingen of tot andere maatregelen om deze sturing af te dwingen. E.e.a. lijkt het gevolg te zijn van de constatering door de ARK dat "indien de wetgever een opdracht verstrekt hij er zich zorgvuldig van dient te vergewissen dat een dergelijke taak ook uitvoerbaar is. In het geval van de opdracht aan NPO om zorg te dragen voor doelmatigheid is dat onvoldoende gebeurd."

Doelmatigheid van mediabestedingen blijft een combinatie van kwantitatieve en kwalitatieve indicatoren en is daarmee complex.

Vennootschapsbelasting

Via de auditcommissie is de raad van toezicht, met het oog op de financiële risico's die hieraan verbonden waren, de afgelopen jaren geïnformeerd over de discussie ter zake tussen NOS en Belastingdienst. In het najaar van 2019 is met de Belastingdienst overeenstemming bereikt, met een voor de NOS bevredigend resultaat.

Jaarverslag en begroting

In april 2019 keurde de raad van toezicht – daartoe geadviseerd door de auditcommissie – het jaarverslag 2018 goed en in november, in samenhang met het jaarplan 2020, de begroting 2020.

Hackersaanvallen

De raad heeft zich uitgebreid laten informeren over de mogelijke gevolgen van de (DDoS-)aanvallen op de IT-systemen van de NOS en de beveiliging die de NOS in verband hiermee heeft ingericht. Sprekend over de risico's ter zake, heeft de raad van toezicht zich voorgenomen zich in 2020, gelet op de nieuwe samenstelling van de raad, opnieuw te laten informeren over de BRIC-procedures (BRIC = Broadcast in Control) die precies beschrijven hoe te handelen in geval van een crisis of calamiteit, met het oog op de veiligheid van de mensen en de continuïteit van de uitzendingen.

Commissies

De auditcommissie heeft in 2019 vijfmaal vergaderd, in het bijzonder over de onderwerpen die hierboven zijn genoemd. Terugkerend thema, naast de hiervoor genoemde reguliere onderwerpen, vormde het risicomanagement.

De mediacommissie heeft zich, zoals hiervoor gemeld, gericht op de zelfevaluatie op de redacties. De commissie heeft zich voorgenomen zich daarnaast meer te gaan richten op de overige onderwerpen die raken aan de wettelijke taken van de raad op het terrein van pluriformiteit en publieke verantwoording.

De remuneratiecommissie heeft in 2019 een initiërende rol gespeeld bij de werving van het nieuwe lid van de raad van toezicht. De rol van de remuneratiecommissie rond de beloning van de bestuurders is marginaal, omdat deze overeenkomstig de daarvoor geldende regelgeving (WNT) wordt vastgesteld. De hoogte van de honorering van de leden van de raad wordt door de minister van OCW bepaald.

Tot slot

De raad van toezicht dankt alle NOS-medewerkers voor hun inzet, die ook in 2019 heeft geleid tot indrukwekkende prestaties. De raad stelt vast dat de NOS-directie op adequate wijze leiding geeft aan de NOS-organisatie.

De NOS staat er – lineair en non-lineair – goed op. De visiebrief van de minister bevestigt naar het oordeel van de raad nog eens het belang van de onafhankelijke nieuwsvoorziening voor de Nederlandse samenleving, zoals die door de NOS wordt verzorgd. Tegelijkertijd zijn er zorgen over de structurele financiering van de programmataken van de NOS, gelet op de door de minister geuite voornemens wat betreft het reclame luw maken van het publieke bestel.

De raad van toezicht is ervan overtuigd dat de NOS-directie - in samenspraak met de medewerkers - erin zal slagen het belang van een gedegen structurele financiering van de programmataken van de NOS op afdoende wijze over het voetlicht te brengen en daarmee de continuïteit van de NOS-organisatie te waarborgen.

De uitbraak van het coronavirus in het voorjaar van 2020 heeft ook grote gevolgen voor de NOS, programmatisch en zeker ook voor het personeel. De raad van toezicht heeft zich over deze gevolgen, via wekelijkse telefonische vergaderingen met de NOS-directie, nauwgezet laten informeren. De raad heeft bijzondere waardering voor de wijze waarop de NOS-collega's zich in deze crisistijd en in vaak moeilijke omstandigheden, van hun belangrijke taak kwijten. Zij leveren een essentiële bijdrage aan het informeren van de Nederlandse bevolking over de gevolgen van de pandemie en daarmee aan het (blijven) functioneren van de samenleving.

Hilversum, 15 april 2020

Raad van toezicht

Rob van Gijzel, voorzitter

Adriana Esmeijer, vicevoorzitter

Bart Brouwers

Emine Özyenici

Ton de Jong

DEEL III JAARREKENING BALANS

Na bestemming exploitatiesaldo (bedragen x 1.000 euro)

Activa	31 december 2019	31 december 2018
Vaste Activa		
Materiële vaste activa		
Bedrijfsgebouwen en -terreinen	36.635	36.175
Technische installaties	4.631	5.027
Andere vaste bedrijfsmiddelen	6.895	8.233
Vaste bedrijfsmiddelen in uitvoering	2.085	982
Niet aan bedrijfsuitoefening dienstbaar	6.862	8.860
	57.108	59.277
Vlottende activa		
Onderhanden werken	31.081	25.631
	31.081	25.631
Vorderingen		
Handelsdebiteuren	576	787
Overige vorderingen	2.588	1.781
	3.164	2.568
Liquide middelen	6.509	5.990
	6.509	5.990
	97.862	93.466

DEEL III
JAARREKENING

Passiva	31 december 2019	31 december 2018
Eigen vermogen		
Algemene reserve	10.962	10.962
Reserve voor media-aanbod	1.663	1.334
	12.625	12.296
Vorzieningen		
Vorzieningen voor pensioenen	1.861	1.791
Overige voorzieningen	9.500	10.727
	11.361	12.518
Langlopende schulden		
Schulden aan kredietinstellingen	9.967	11.359
	9.967	11.359
Kortlopende schulden		
Schulden aan kredietinstellingen	1.462	1.455
Schulden aan leveranciers	10.770	18.428
Belastingen en premies sociale verzekeringen	4.758	4.684
Overige schulden	46.919	32.726
	63.909	57.293
	97.862	93.466

DEEL III
JAARREKENING **EXPLOITATIEREKENING**

(bedragen x 1.000 euro)

	2019	2018
Baten		
Media-aanbod	162.851	209.597
Programmagebonden eigen bijdragen	4.455	5.008
Opbrengst overige nevenactiviteiten	2.359	2.183
Barteringbaten	130	583
Som der bedrijfsopbrengsten	169.795	217.371
Lasten		
Lonen en salarissen	47.326	46.772
Sociale lasten	11.781	11.350
Afschrijvingen op immateriële en materiële vaste activa	5.452	4.969
Directe productiekosten	95.944	147.757
Overige bedrijfslasten	8.100	8.648
Barteringslasten	155	705
Som der bedrijfslasten	168.758	220.201
Bedrijfsresultaat	1.037	-2.830
Rentebaten en inkomsten uit beleggingen	-	-
Rentelasten en soortgelijke kosten	-165	-162
Som der financiële baten lasten	-165	-162
Saldo uit gewone bedrijfsuitoefening	872	-2.992
Vennootschapsbelasting	-543	-
Over te dragen reserve media-aanbod	-	-
Exploitatieresultaat na overdracht en belastingen	329	-2.992
FTE gemiddeld	710	721
FTE ultimo	724	714

KASSTROOMOVERZICHT

(bedragen x 1.000 euro)

	2019	2018
I Kasstroom uit operationele activiteiten		
Exploitatieresultaat	329	-2.992
Aanpassen voor:		
- Afschrijvingen vaste activa	5.452	4.969
- Mutatie voorzieningen	-1.157	6.114
Bruto kasstroom uit operationele activiteiten	4.624	8.091
Mutatie onderhanden werken	-5.450	29.126
Mutatie vorderingen	-596	502
Mutatie kortlopende schulden	6.616	-26.030
Netto kasstroom uit operationele activiteiten	5.194	11.689
II Kasstroom uit investeringsactiviteiten		
Investerings in materiële vaste activa	-3.283	-4.732
Desinvesterings in materiële vaste activa	-	-
Kasstroom uit investeringsactiviteiten	-3.283	-4.732
III Kasstroom uit financieringsactiviteiten		
Aflossing langlopende schulden	-1.392	-1.354
Kasstroom uit financieringsactiviteiten	-1.392	-1.354
Mutatie liquide middelen	519	5.603
Liquide middelen einde boekjaar	6.509	5.990
Liquide middelen begin boekjaar	5.990	387
Mutatie liquide middelen	519	5.603

Algemeen

De stichting is op 1 januari 2009 opgericht met de naam stichting Nederlandse Omroep Stichting en statutair gevestigd te Hilversum aan Journalplein 1. In het verlengde van de wijziging van de Mediawet draagt de stichting per 29 april 2010 de naam Nederlandse Omroep Stichting, bij afkorting aangeduid als NOS, Kamer van Koophandel nummer 32142157.

Activiteiten

De NOS verzorgt media-aanbod voor de landelijke publieke mediadienst op het gebied van nieuws, sport en evenementen dat zich bij uitstek leent voor gezamenlijke verzorging. Daarnaast verzorgt de NOS teletekst voor de landelijke publieke mediadienst.

Verslaggevingsperiode

Deze jaarrekening heeft betrekking op het boekjaar 2019, dat is geëindigd op balansdatum 31 december 2019.

Toegepaste standaarden

Op de jaarrekening zijn de bepalingen en inrichtingseisen van toepassing zoals deze zijn vastgelegd in BW2 Titel 9, de Richtlijnen voor de Jaarverslaggeving en de jurisprudentie. Nadere uitwerking hiervan wordt gegeven in het Handboek Financiële Verantwoording Landelijke Publieke Media-instellingen en de NPO 2016 uitgegeven door het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap.

Op grond van artikel 2.172, eerste lid MW 2008, is Titel 9 van het Tweede Boek van het Burgerlijk Wetboek (hierna te noemen BW 2 Titel 9) van toepassing op de landelijke publieke media-instellingen met dien verstande dat zij de winst- en verliesrekening vervangen door een exploitatierekening. Op de exploitatierekening zijn de bepalingen omtrent de winst- en verliesrekening zoveel mogelijk van overeenkomstige toepassing. Bij toepassing van de omvangscriteria volgens de artikelen 396 en 397 Boek 2 BW dient het begrip netto-omzet te worden geïnterpreteerd als de totale baten (inclusief subsidies en bijdragen van derden) van de publieke media-instelling.

Wanneer sprake is van afwijkingen tussen BW 2 Titel 9, het Handboek, de richtlijnen van de Raad voor de Jaarverslaggeving en jurisprudentie, dan weegt in juridisch opzicht BW 2 Titel 9 het zwaarst, vervolgens het Handboek –als zijnde een ministeriële regeling- en daarna jurisprudentie en de richtlijnen van de Raad voor de Jaarverslaggeving.

De grondslagen die worden toegepast voor de waardering van activa en passiva en de resultaatbepaling zijn gebaseerd op historische kosten, tenzij anders vermeld in de verdere grondslagen.

Rechtmatigheid

Alle financiële transacties voortvloeiend uit de bedrijfsactiviteiten en de bijbehorende financiële beheermiddelen, worden getoetst op basis van richtlijnen zoals opgenomen in de Mediawet, het Handboek Financiële Verantwoording Landelijke Publieke Media-instellingen en de NPO 2016 en andere relevante wet- en regelgeving.

Continuïteit

Deze jaarrekening is opgesteld uitgaande van de continuïteitsveronderstelling.

Ten tijde van het opstellen van de jaarrekening 2019 is Nederland getroffen door de uitbraak van SARS-CoV-2, het virus dat wereldwijd de ziekte COVID-19 veroorzaakt. De Nederlandse regering heeft vergaande maatregelen genomen om de verspreiding van het virus zoveel mogelijk te beheersen en kwetsbare groepen in de samenleving waar mogelijk te beschermen.

Dit alles raakt ook de activiteiten en de bedrijfsvoering van de NOS. Vele van de in 2020 geplande sportwedstrijden en evenementen zijn verplaatst naar later in 2020 of naar 2021, waaronder het WK indooratletiek, het EK voetbal, de Olympische Spelen en het Eurovisie Songfestival. Tegelijk heeft de NOS de publieke taak om Nederland goed te informeren over de gaande ontwikkelingen. Er zullen keuzes gemaakt worden welke producties voor sport en nieuws gemaakt kunnen worden en op welke manier dit kan zonder de veiligheid van medewerkers en betrokkenen gevaar te laten lopen.

Op de langere termijn bestaan er rondom het verloop en de impact van de coronacrisis onzekerheden. Dit is mede afhankelijk van de duur van de crisis en de maatregelen die de overheid treft. Het is op dit moment redelijkerwijs niet goed mogelijk om verdere toekomstige effecten in te schatten.

Directie neemt maatregelen

Er is een crisisteam ingericht met relevante stakeholders van de verschillende afdelingen. Dit team overlegt zeer frequent over de ontwikkelingen en de te nemen maatregelen en over de communicatie met de collega's. Met regelmaat wordt een update verstuurd aan alle medewerkers.

Belangrijkste uitgangspunt voor alle besluiten is de veiligheid van de medewerkers. Daarna is de continuïteit van de programmering en de organisatie hoofddoel. Er zijn maatregelen getroffen op het gebied van de werkzaamheden, de hygiëne en de opnames om de veiligheid van medewerkers maximaal te garanderen.

Verwachte gevolgen

De wijzigingen van de programmering betreffen vooralsnog vooral verschuivingen van sportprogrammering naar later in 2020 en naar 2021 en een verzwaring van de nieuwsprogrammering. Indien de crisis langer aanhoudt dan het voorjaar van 2020 zal een groter deel van de sportprogrammering niet meer in het boekjaar 2020 kunnen worden gerealiseerd. Het effect hiervan wordt verondersteld dat dit niet betekent dat een materiele onzekerheid bestaat ten aanzien van de continuïteit van de organisatie als geheel.

Aangezien de NPO voor 2020 de financiële middelen heeft toegezegd, veronderstellen wij dat de activiteiten van de NOS in 2020 kunnen worden gecontinueerd. Als gevolg van de unieke positie van de NOS in het Nederlandse publieke bestel verwachten wij dat de NPO ook in 2021 voldoende financiële middelen ter beschikking zal stellen om de wettelijke taak van de NOS uit te voeren. Het effect hiervan wordt als niet materieel beoordeeld, omdat titels dan doorschuiven naar 2021.

Geen gevaar voor de continuïteit

De directie is van mening dat er geen sprake is van een materiele onzekerheid in de continuïteit als geheel. De huidige gevolgen van de uitbraak van COVID-19 zijn voor de NOS relatief beperkt. Medewerkers zijn in staat vrijwel al het werk op afstand te doen. Ook de invloed op de programmering is vooralsnog beperkt doordat er geen sprake is van een materieel teruglopende vraag van de NPO waardoor de financiering nagenoeg gelijk blijft. De vergoeding voor de organisatiekosten zal als gevolg van deze crisis niet wijzigen.

De NOS beoordeelt dagelijks de producties bij producenten, de vooruitbetalingen en het risico. Op korte termijn bestaan er geen liquiditeitsproblemen door toezeggingen van de NPO en de beschikbare kredietfaciliteit.

WAARDERINGSGRONDSLAGEN VAN BALANS EN EXPLOITATIEREKENING

Algemeen

Activa en passiva worden tegen verkrijgingsprijs of vervaardigingsprijs opgenomen, tenzij anders vermeld in de verdere grondslagen.

Een actief wordt in de balans opgenomen wanneer het waarschijnlijk is dat de toekomstige economische voordelen naar de onderneming zullen toevloeien en de waarde daarvan betrouwbaar kan worden vastgesteld. Een verplichting wordt in de balans opgenomen wanneer het waarschijnlijk is dat de afwikkeling daarvan gepaard zal gaan met een uitstroom van middelen die economische voordelen in zich bergen en de omvang van het bedrag daarvan betrouwbaar kan worden vastgesteld. Een in de balans opgenomen actief of verplichting blijft op de balans als een transactie (met betrekking tot het actief of de verplichting) niet leidt tot een belangrijke verandering in de economische realiteit met betrekking tot het actief of de verplichting.

Een actief of verplichting wordt niet langer in de balans opgenomen indien een transactie ertoe leidt dat alle of nagenoeg alle rechten op economische voordelen en alle of nagenoeg alle risico's met betrekking tot het actief of de verplichting aan een derde zijn overgedragen.

Voorzieningen worden gevormd voor in rechte afdwingbare of feitelijke verplichtingen die op de balansdatum bestaan, waarbij het waarschijnlijk is dat een uitstroom van middelen noodzakelijk is en waarvan de omvang op betrouwbare wijze is te schatten.

De voorzieningen worden gewaardeerd tegen de beste schatting van de bedragen die noodzakelijk zijn om de verplichtingen per balansdatum af te wikkelen. Pensioenvoorzieningen worden gewaardeerd op basis van actuariële grondslagen. De overige voorzieningen worden gewaardeerd tegen de nominale waarde van de uitgaven die naar verwachting noodzakelijk zijn om de verplichtingen af te wikkelen, tenzij anders vermeld.

Baten en lasten, waaronder de baten media-aanbod verstrekt door de NPO, worden toegerekend aan het jaar waarop zij betrekking hebben. Hierbij wordt het handboek gevolgd. Verplichtingen en mogelijke verliezen die hun oorsprong vinden voor het einde van het verslagjaar, worden in acht genomen indien zij voor het opmaken van de jaarrekening bekend zijn geworden.

De jaarrekening wordt gepresenteerd in euro's, wat tevens de functionele valuta is van de onderneming. Alle financiële informatie in euro's is afgerond op het dichtstbijzijnde duizendtal.

Gebruik van schattingen

De opstelling van de jaarrekening vereist dat het management oordelen vormt en schattingen en veronderstellingen maakt die van invloed zijn op de toepassing van grondslagen en de gerapporteerde waarde van activa en verplichtingen en van baten en lasten. De daadwerkelijke uitkomsten kunnen afwijken van deze schattingen. De schattingen en onderliggende veronderstellingen worden voortdurend beoordeeld. Herzieningen van schattingen worden opgenomen in de periode waarin de schatting wordt herzien en in toekomstige perioden waarvoor de herziening gevolgen heeft.

In deze jaarrekening zijn met name schattingen toegepast bij de waardering van materiële vaste activa, de bepaling van voorzieningen (pensioenen, afvloeiing, jubilea, groot onderhoud, loopbaanadvies, oninbare vorderingen), alsmede de nog te ontvangen facturen.

DEEL III JAARREKENING

Omrekening van vreemde valuta

Vreemde-valutavorderingen, schulden en verplichtingen worden omgerekend tegen de koers per balansdatum. Transacties in vreemde valuta gedurende de verslagperiode worden in de jaarrekening verwerkt tegen de koers die geldt op de datum van de transactie. De uit de omrekening per balansdatum voortvloeiende koersverschillen worden opgenomen in de exploitatierekening. Gezien de relatief beperkte omvang van de bedragen in vreemde valuta wordt geen actief beleid gevoerd ten aanzien van het gelopen koersrisico.

Materiële vaste activa

De materiële vaste activa worden gewaardeerd op basis van de historische kostprijs, verminderd met de cumulatieve afschrijvingen. Tot en met 2012 had NOS het gebouw in de jaarrekening verantwoord tegen historische kosten minus annuïtaire afschrijvingen. Vanaf die datum is er (conform het Handboek) overgegaan naar een waardering op basis van de historische kostprijs, verminderd met de lineaire afschrijvingen. Er wordt rekening gehouden met de bijzondere waardeverminderingen die op balansdatum worden verwacht.

Investerings tot en met € 2.500 komen direct ten laste van de exploitatierekening.

De kostprijs van de materiële vaste activa bestaat uit de verkrijgings- of vervaardigingsprijs en overige kosten om de activa op hun plaats en in de staat te krijgen noodzakelijk voor het beoogde gebruik. De kostprijs van de activa die door de onderneming in eigen beheer zijn vervaardigd, bestaat uit de aanschafkosten van de gebruikte grond- en hulpstoffen en de overige kosten die rechtstreeks kunnen worden toegerekend aan de vervaardiging.

De afschrijvingen worden berekend als een percentage over de aanschafprijs volgens de lineaire methode op basis van de economische levensduur. Op bedrijfsterreinen en op materiële vaste bedrijfsactiva in uitvoering en vooruitbetalingen op materiële vaste activa wordt niet afgeschreven. Afschrijving start op het moment dat een actief beschikbaar is voor het beoogde gebruik, en wordt beëindigd bij buitengebruikstelling of bij desinvestering.

De volgende afschrijvingspercentages worden gehanteerd:

Bedrijfsgebouwen:	2,5%
Verbouwingen die een fundamentele wijziging in het gebruik van het pand tot gevolg hebben:	2,5%
Verbouwingen die geen fundamentele wijziging in het gebruik van het pand tot gevolg hebben:	10%
Technische installaties:	6,67%
Inventaris en inrichting:	20%
Facilitaire apparatuur:	20%
Hardware en software:	33,33%

Onderhoudsuitgaven worden slechts geactiveerd indien zij de gebruiksduur van het object verlengen. Ter zake van verwachte kosten van periodiek groot onderhoud aan gebouwen, installaties e.d. wordt een voorziening gevormd. Zie hiervoor de grondslag onder het hoofd voorzieningen.

Een deel van de niet aan de bedrijfsuitoefening dienstbare vaste activa kan worden beschouwd als een vastgoedbelegging. Een vastgoedbelegging wordt aangehouden om huuropbrengsten of waardevermeerdering, of beide, te realiseren. Dit onderscheidt de vastgoedbeleggingen van vastgoed voor eigen gebruik. De eerste waardering van een vastgoedbelegging geschiedt tegen de verkrijgingsprijs, inclusief de transactiekosten. De verkrijgingsprijs van een vastgoedbelegging omvat de koopsom en alle direct toe te rekenen uitgaven. De vastgoedbelegging wordt gewaardeerd tegen de kostprijs verminderd met cumulatieve afschrijvingen en bijzondere waardeverminderingen. De gekozen prijsgrondslag wordt voor alle vastgoedbeleggingen toegepast. Waardeverminderingen van vastgoedbeleggingen worden in eerste instantie ten laste van de herwaarderingsreserve geboekt en als die ontbreekt, verwerkt in de exploitatierekening.

Onderhanden werken

De verwerving van de rechten wordt verantwoord als niet uit de balans blijkende verplichtingen. Waardering van rechten en plichten onder de onderhanden werken vindt plaats tegen de nominale waarde van uitsluitend de directe programmakosten op het moment dat daadwerkelijk facturering heeft plaatsgevonden aan de NOS. Alleen indien uitsluitend voor een derde partij wordt geproduceerd worden personeelskosten geactiveerd (in casu Eurovisie Songfestival). Indien besloten is dat een bepaald programma of een programma in bewerking niet meer voor uitzending in aanmerking komt, wordt dit volledig afgewaardeerd. Dit geldt evenzeer voor het deel van de onderhanden werken dat wel zal worden uitgezonden, maar waar in het jaar van uitzenden niet voldoende financiering Media-aanbod tegenover staat.

De overige onderhanden werken worden gewaardeerd tegen de laatst bekende inkoopwaarde dan wel de lagere opbrengstwaarde. Hierin is begrepen de eventueel niet te verrekenen omzetbelasting. De recente ontwikkelingen in 2020 als gevolg van COVID-19 dat evenementen verplaatst, dan wel geannuleerd worden, leiden niet tot afwaardering van de onderhanden werken doordat de aanwending van rechten in een latere fase plaats zal vinden of terug worden ontvangen als gevolg van contractuele bepalingen e/o verzekering.

Financiële instrumenten

De financiële risico's die de NOS onderkent, vloeien voort uit gewone bedrijfsuitoefening, zoals valutarisico's. De NOS houdt geen afgeleide financiële instrumenten aan voor speculatieve doeleinden.

Primaire financiële instrumenten omvatten bij de NOS handels- en overige vorderingen, afgeleide financiële instrumenten, liquide middelen, langlopende schulden en kortlopende schulden. Financiële instrumenten worden bij de eerste opname verwerkt tegen reële waarde, waarbij (dis)agio en de direct toerekenbare transactiekosten in de eerste opname worden meegenomen. Na de eerste opname worden financiële instrumenten op de hierna beschreven manier gewaardeerd. Handels- en overige vorderingen worden na eerste opname gewaardeerd tegen geamortiseerde kostprijs, verminderd met een noodzakelijk geachte voorziening voor risico van oninbaarheid. De voorziening wordt bepaald op basis van individuele beoordelingen van de vorderingen. Liquide middelen worden gewaardeerd tegen nominale waarde. Indien liquide middelen niet ter vrije beschikking staan, wordt hiermee rekening gehouden bij de waardering. In vreemde valuta luidende liquide middelen worden per balansdatum in de functionele valuta omgerekend tegen de op die datum geldende wisselkoers. Verwezen wordt verder naar de prijsgrondslagen voor vreemde valuta. Langlopende en kortlopende schulden en overige financiële verplichtingen worden na eerste opname gewaardeerd tegen geamortiseerde kostprijs. De aflossingsverplichtingen voor het komend jaar van de langlopende schulden worden opgenomen onder de kortlopende schulden.

Afgeleide financiële instrumenten (zoals renteswaps) worden bij de eerste opname verwerkt tegen reële waarde, inclusief direct toerekenbare transactiekosten. Na de eerste opname worden deze gewaardeerd tegen de kostprijs of lagere marktwaarde.

Eigen vermogen

Binnen het eigen vermogen worden verschillende categorieën onderscheiden, conform het handboek. De reserve voor media-aanbod kan incidenteel een negatief saldo vertonen. In het volgende boekjaar wordt de negatieve reserve voor media-aanbod verrekend met het exploitatieresultaat van dat boekjaar. Indien dit exploitatieresultaat onvoldoende is voor volledige verrekening wordt het resterende negatieve saldo van de reserve voor media-aanbod afgeboekt van de Algemene reserve.

Voorziening voor verlieslatende contracten

Voor (rechten)contracten waarvan duidelijk is geworden dat er in het jaar van uitzenden van de programma's waarop deze rechten betrekking hebben niet voldoende financiering media-aanbod tegenover staat, wordt een voorziening opgenomen voor het deel waarvoor de financiering ontbreekt. Deze voorziening wordt gevormd op het moment dat het verlies op het contract bekend is. Indien een deel betrekking heeft op de onderhanden werken, wordt deze daar in mindering gebracht, voor zover daar een actief post tegenover staat.

Voorziening voor pensioenen

Als gevolg van de wijziging van de pensioenregeling per 1 januari 2006 is een compensatieregeling ingevoerd, Artikel 44 uit het PNO pensioenreglement 1 dat van 1 januari 1997 tot 1 januari 2006 geldig was. In het cao-overleg 2005/2006 is afgesproken dat het gemis aan pensioenaanspraken op basis van Artikel 44 gedeeltelijk gecompenseerd wordt indien de medewerker vóór 65-jarige leeftijd met pensioen gaat. Ten aanzien van deze regeling is door NOS een voorziening opgenomen op de balans. De voorziening is berekend door het pensioenfonds PNO Media, rekening houdend met blijfkans en sterftetabellen. De voorziening is contant gemaakt. De toename uit hoofde van interest is als dotatie verwerkt. Bij het tot stand komen van de berekende waarde is rekening gehouden met een rekenrente, gehanteerd bij pensioenregeling 'Artikel 44' uit het PNO pensioenreglement, die jaarlijks door de NPO wordt vastgesteld. Deze rekenrente wordt gehanteerd voor het contant maken van de toekomstige kasstromen bij de waardering van de voorziening.

Jubileumvoorziening

De jubileumvoorziening betreft een voorziening voor toekomstige jubileumuitkeringen. De voorziening betreft de contante waarde van de in de toekomst uit te keren jubileumuitkeringen. De berekening is gebaseerd op gedane toezeggingen, blijfkans en leeftijd. De mutatie uit hoofde van interest is als dotatie verwerkt.

Voorziening groot onderhoud

Voor verwachte kosten inzake groot onderhoud van panden, installaties e.d. wordt een voorziening gevormd. De toevoegingen aan de voorziening worden bepaald op basis van het geschatte bedrag van groot onderhoud en de periode die telkens verloopt tussen de werkzaamheden van groot onderhoud, een en ander zoals blijkt uit een meerjaren-onderhoudsplan. De uitgaven voor groot onderhoud worden verwerkt ten laste van de voorziening voor zover deze is gevormd voor de beoogde kosten. Deze voorziening is nominaal bepaald.

Voorziening Loopbaanadvies

Deze voorziening is gevormd op grond van de cao voor het omroeperspersoneel en is nominaal bepaald.

De kosten en opbrengsten worden toegerekend aan de periode waar deze betrekking op hebben. Uitzondering hierop vormen afrekeningen van organisaties waarvan geen onderbouwde schatting te maken is. Deze worden op basis van het kasstelsel verantwoord.

Baten

Media-aanbod

Dit betreft de toegekende budgetten vanuit de NPO. Deze worden verantwoord in het jaar waarin de uitzending van het programma waar de toekenning betrekking op heeft, plaatsvindt.

Programmagebonden eigen bijdragen

In zoverre deze opbrengsten kunnen worden toegerekend aan een programma worden ze verantwoord in het jaar waarin de uitzending van het programma plaatsvindt.

Opbrengst overige nevenactiviteiten

Deze opbrengsten worden toegerekend aan de periode waar ze betrekking op hebben. Leasebaten van de leasebetalingen worden op tijdsevenredige basis verwerkt over de leaseperiode.

Barteringbaten

Deze opbrengsten worden toegerekend aan de periode waar ze betrekking op hebben.

Lasten

Lonen en salarissen en sociale lasten

De beloningen van het personeel worden als last in de exploitatierekening verantwoord in de periode waarin de arbeidsprestatie wordt verricht en, voor zover nog niet uitbetaald, als verplichting op de balans opgenomen. Indien uitsluitend voor een derde partij wordt geproduceerd, wordt de last in de exploitatierekening genomen op het moment van oplevering van de productie (in casu Eurovisie Songfestival). Als de reeds betaalde bedragen de verschuldigde beloningen overtreffen, wordt het meerdere opgenomen als een overlopend actief voor zover er sprake zal zijn van terugbetaling door het personeel of van verrekening met toekomstige betalingen door de NOS.

De NOS heeft voor haar werknemers een pensioenregeling getroffen waarbij de pensioenuitkeringen zijn gebaseerd op middelloon. Deze pensioenregeling is ondergebracht bij bedrijfstakpensioenfonds PNO Media (PNO). Uitgangspunt is dat de in de verslagperiode te verwerken pensioenlast gelijk is aan de over die periode aan de pensioenuitvoerder verschuldigde pensioenpremies. Voor zover de verschuldigde premies op balansdatum nog niet zijn voldaan, wordt hiervoor een verplichting opgenomen. Als de op balansdatum reeds betaalde premies de verschuldigde premies overtreffen, wordt een overlopende actiefpost opgenomen voor zover sprake zal zijn van terugbetaling door het fonds of van verrekening met in de toekomst verschuldigde premies.

De risico's van loonontwikkeling, prijsindexatie en beleggingsrendement op het fondsvermogen zullen mogelijk leiden tot toekomstige aanpassingen in de jaarlijkse bijdragen aan het pensioenfonds. Deze risico's komen niet tot uitdrukking in een in de balans opgenomen voorziening. In geval van een tekort bij het bedrijfstakpensioenfonds heeft NOS geen verplichting tot het voldoen van aanvullende bijdragen anders dan hogere toekomstige premies.

WNT

Per 1 januari 2013 is de Wet Normering bezoldiging Topfunctionarissen publieke en semipublieke sector (WNT) van toepassing. Bij de verantwoording van de bezoldiging in de jaarrekening is uitgegaan van de bepalingen zoals opgenomen in het Besluit van de minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties van 19 november 2018-0000046936, houdende wijziging van de Beleidsregels toepassing WNT met ingang van 1 januari 2019, de Uitvoeringsregeling WNT dd. 11 dec 2014 nr 2014-0000104920 en het Uitvoeringsbesluit WNT dd. 6 december 2012.

Directe productiekosten

Deze worden verantwoord in de periode dat de uitzending heeft plaatsgevonden (zie ook grondslagen onderhanden werken).

Overige bedrijfslasten

Deze worden verantwoord in de periode waarop de kosten betrekking hebben.

Barteringlasten

Deze lasten worden toegerekend aan de periode waar ze betrekking op hebben.

Leasing

De onderneming kan financiële en operationele leasecontracten afsluiten. Een leaseovereenkomst waarbij de voor- en nadelen verbonden aan het eigendom van het leaseobject geheel of nagenoeg geheel door de lessee worden gedragen, wordt aangemerkt als een financiële lease. Alle andere leaseovereenkomsten classificeren als operationele leases. Bij de leaseclassificatie is de economische realiteit van de transactie bepalend en niet zozeer de juridische vorm.

Als de onderneming optreedt als lessee in een operationele lease, wordt het leaseobject niet geactiveerd. Leasebetalingen inzake de operationele lease worden lineair over de leaseperiode ten laste van de exploitatierekening gebracht.

Rentebaten en soortgelijke opbrengsten en rentelasten en soortgelijke kosten

Rentebaten worden verantwoord in de periode waartoe zij behoren, rekening houdend met de effectieve rentevoet van de desbetreffende actiefpost. Rentelasten en soortgelijke lasten worden verantwoord in de periode waartoe zij behoren.

Investeringsubsidie

Investeringsubsidies worden in mindering gebracht op het geïnvesteerde bedrag.

Belastingen

Belastingen omvatten de over de verslagperiode verschuldigde en verrekenbare vennootschapsbelastingen. De belastingen worden in de exploitatierekening opgenomen. De over het boekjaar verschuldigde en verrekenbare belasting is de naar verwachting te betalen belasting over de belastbare winst over het boekjaar, berekend aan de hand van belastingtarieven die zijn vastgesteld op verslagdatum, dan wel waartoe materieel al op verslagdatum is besloten, en eventuele correcties op de over voorgaande jaren verschuldigde belasting.

Het kasstroomoverzicht is opgesteld op basis van de indirecte methode. Kasstromen in buitenlandse valuta's zijn herleid naar euro's, met gebruikmaking van de gewogen gemiddelde omrekeningskoersen voor de betreffende periodes.

DEEL III
JAARREKENING TOELICHTING OP DE BALANS

(bedragen x 1.000 euro)

Materiële vaste activa

	Bedrijfsgebouwen en terreinen	Technische installaties	Andere vaste bedrijfs- middelen	Vaste bedrijfsmiddelen in uitvoering	Niet aan bedrijfsuitoefening dienstbaar	Totaal
Stand per 1 januari						
Aanschafprijs	47.476	6.763	33.312	982	13.319	101.852
Cumulatieve afschrijving	-11.301	-1.736	-25.079	-	-4.459	-42.575
Boekwaarde	36.175	5.027	8.233	982	8.860	59.277
Mutaties in boekwaarde:						
Investerings	-	-	-	3.283	-	3.283
Desinvesterings	-	-	-	-	-	-
Afschrijvingen	-1.301	-439	-3.475	-	-237	-5.452
Ingebruikname	-	43	2.137	-2.180	-	-
Overige mutaties	1.761	-	-	-	-1.761	-
	460	-396	-1.338	1.103	-1.998	-2.169
Stand per 31 december						
Aanschafprijs	49.752	6.806	32.029*)	2.085	11.043	101.715
Cumulatieve afschrijving	-13.117	-2.175	-25.134*)	-	-4.181	-44.607
Boekwaarde	36.635	4.631	6.895	2.085	6.862	57.108

*) inclusief na buitengebruikstelling

Tot *Bedrijfsgebouwen & terreinen* behoren het NOS-gebouw met de bijbehorende grond die in 2002 is aangeschaft. Het NOS-gebouw dient als onderpand voor het afgesloten hypothecair krediet (zie schulden op lange termijn). Per januari 2019 heeft er een wijziging plaatsgevonden in het verhuurde percentage NOS-gebouw. Hierdoor heeft er een correctie plaatsgevonden van € 1.761 mln, bestaande uit het saldo van aanschafwaarde (€ 2.276) en afschrijvingen (€ 515). Deze correctie is verantwoord onder overige mutaties.

De *Technische installaties* betreffen onder andere de noodstroomvoorzieningen, brandbeveiliging, UPS en de pompen en sprinklaansluitingen.

Andere vaste bedrijfsmiddelen bestaan voornamelijk uit de digitale werkomgeving (zoals studio en regie), inventaris, inrichting en diverse kleinere automatiseringsprojecten. De ingebruikname betreft voornamelijk een deel van het montage-productiesysteem en het vervangen van de netwerk access switches en de Radio 1-wagen. In 2019 is voor € 3.420 aan bedrijfsmiddelen buiten gebruik gesteld.

Vaste bedrijfsmiddelen in uitvoering betreft met name montagesysteem en een reportagewagen.

Onder *Niet aan bedrijfsuitoefening dienstbaar* is het gebouw Heideheuvel en het gedeelte van het NOS-gebouw verantwoord, dat beschikbaar is voor verhuur of wordt verhuurd aan derden.

Heideheuvel wordt gekenmerkt als een vastgoedbelegging. De actuele waarde bedraagt circa € 6,9 mln.

De materiële vaste activa dienen voor een bedrag van € 11.362 als onderpand voor schulden aan kredietinstellingen. De investeringssubsidie ad € 1.637 die in 2014 is ontvangen voor de verbetering van de energieprestatie van het NOS-gebouw is in 2019 geheel ingezet. Dit bedrag is in mindering gebracht op het betreffende actief.

DEEL III JAARREKENING

De historische aanschafprijs van de volledige afgeschreven materiële vaste activa bedraagt per 31 december 2019 € 19.171.

Onderhanden werken

De *Onderhanden werken* ad € 31.081 (2018: € 25.631) betreffen aan de NOS gefactureerde productiekosten en rechten voor programma's die na het jaar 2019 worden uitgezonden. Eventuele ontvangen bijdragen van derden zijn hierop in mindering gebracht. De toename wordt voornamelijk veroorzaakt door vooruitbetaalde rechten voor WK 2022 en OS 2020, alsmede productiekosten inzake het Eurovisie Songfestival.

Vorderingen

In de post *Handelsdebiteuren* ad € 576 (2018: € 787) is een voorziening voor oninbaarheid ad € 2 in mindering gebracht (voorziening per 31 december 2018 bedroeg € 15).

Het verloop van de voorziening voor dubieuze debiteuren is als volgt:

	2019
Stand begin boekjaar	15
Onttrekking	-7
Vrijval	-6
Stand einde boekjaar	2

De *Overige vorderingen* zijn als volgt opgebouwd:

	31-12-2019	31-12-2018
Rechtenorganisaties	353	1.352
Overig	2.235	429
	2.588	1.781

De toename wordt voornamelijk veroorzaakt door vooruitbetaalde facturen.

Verder zijn de vorderingen op de rechtenorganisaties afgenomen vanwege afrekening over de jaren. Alle vorderingen hebben een looptijd korter dan 1 jaar.

Liquide middelen

De Liquide middelen zijn als volgt samengesteld:

	31-12-2019	31-12-2018
Rekening-courant banken	6.465	5.933
Kasmiddelen	44	57
	6.509	5.990

De rekening-courant tegoeden bij financiële instellingen zijn, op een bankgarantie van € 61 na, direct opeisbaar.

DEEL III JAARREKENING

Eigen Vermogen

Het *Eigen Vermogen* is als volgt samengesteld:

	Algemene reserve	Reserve voor media-aanbod	Totaal
1 januari 2018	10.962	4.326	15.288
Resultaat 2018	-	-2.992	-2.992
	10.962	1.334	12.296
Over te dragen Reserve	-	-	-
1 januari 2019	10.962	1.334	12.296
Resultaat 2019	-	329	329
	10.962	1.663	12.625
Over te dragen Reserve	-	-	-
31 december 2019	10.962	1.663	12.625

Reserve voor media-aanbod

Per 31 december van ieder jaar wordt de Reserve voor media-aanbod getoetst aan het maximale normniveau dat is vastgesteld door de raad van bestuur van de NPO. Bij overschrijding van de norm dient het meerdere te worden overgedragen aan de NPO. Voor 2019 bedraagt de norm voor de NOS € 5 mln. De Reserve voor media-aanbod bedraagt € 1,7 mln. Daarom hoeft er over 2019 niet te worden afgedragen.

Voorzieningen

	31-12 2018	Onttrekking	Dotatie	31-12 2019	Waarvan < 1 jaar	> 5jaar
Pensioenen	1.791	88	158	1.861	1.861	-
Jubilea	248	23	-	225	162	-
Loopbaanadvies	672	47	-	625	67	-
Groot onderhoud	2.305	784	868	2.389	830	-
Verlieslatende contracten	6.990	2.230	975	5.735	2.040	-
Diverse voorzieningen	512	-	14	526	-	-
	12.518	3.172	2.015	11.361	4.960	-

De *Voorziening voor pensioenen* ad € 1.861 (2018: € 1.791) is gevormd voor verplichtingen uit hoofde van artikel 44 van het pensioenreglement.

De *Voorziening voor jubilea* betreft de toekomstige verplichtingen bij 12,5- en 25-jarig dienstverband. In 2018 is besloten dat de huidige regeling per januari 2019 wordt afgeschaft. In de periode 1 januari 2019 tot en met 31 december 2021 geldt een overgangperiode, waarvoor de resterende voorziening is getroffen.

De *Voorziening loopbaanadvies* is gevormd op grond van artikel 35 van de cao voor het Omroep personeel. Hierin staat: medewerkers die op arbeidsovereenkomst werkzaam zijn, hebben het recht om eens in de 5 jaar een loopbaantraject te volgen op kosten van de werkgever.

Gezien de hoogte van deze voorziening heeft er in 2019 geen dotatie plaatsgevonden.

De *Voorziening groot onderhoud* betreft toekomstige onderhoudswerkzaamheden van het in eigendom zijnde onroerend goed en installaties.

De *Voorziening verlieslatende contracten* is gevormd omdat in 2018 contracten zijn aangegaan die niet geheel door Media-aanbod worden gefinancierd.

Langlopende schulden

De post *Langlopende schulden* ad € 9.967 (2018: € 11.359) bestaat geheel uit schulden aan kredietinstellingen. Dit betreft het hypothecaire krediet ter financiering van de aankoop van het NOS-gebouw.

	Hypothecaire lening	Rente derivaat	Totaal
Aanschafwaarde		31	
Waardeveranderingen		161	
1 januari 2019	11.167	192	11.359
Aflossing	-1.395	-	-1.395
Waardeverandering	-	3	3
31 december 2019	9.772	195	9.967

Het betreft een lineair hypothecair krediet met een oorspronkelijke looptijd van 20 jaar (laatste termijn op 15 januari 2023), afgegeven op het NOS-gebouw aan het Journaalplein 1 te Hilversum, en is volledig opgenomen. Het hypothecair krediet heeft een variabele rente (Euribor op maandbasis) die vermeerderd wordt met een individuele opslag. Om het renterisico af te dekken heeft de NOS in 2014 een renteswap afgesloten, waarmee het rentepercentage is vastgesteld op 0,86%. Hierdoor is in feite sprake van een vastrentende hypotheek. De actuele waarde van de renteswap bedraagt per 31 december 2019 € 0,2 mln negatief (31 december 2018 € 0,2 mln negatief). De NOS heeft ten opzichte van de kredietverlener geen verplichting tot bijstorting van liquiditeiten (margin call-verplichting). De actuele waarde van de schuld benadert de boekwaarde.

De aflossingsverplichting 2019 ad € 1.395 (2018 € 1.395) is onder kortlopende schulden opgenomen. De hypotheek heeft een einddatum van 15 januari 2023 en bedraagt dan circa € 7 mln. Deze zal alsdan worden geherfinancierd. Op de onroerende zaken is een pandrecht gevestigd.

Kortlopende schulden

De *Kortlopende schulden* zijn als volgt opgebouwd:

	31-12-2019	31-12-2018
Schulden aan kredietinstellingen	1.462	1.455
Schulden aan leveranciers	10.770	18.428
Belastingen en premies sociale verzekeringen	4.758	4.684
Overige schulden	46.919	32.726
	63.909	57.293

De *Schulden aan kredietinstellingen* betreffen het kortlopende deel van de aflossingsverplichting per 31 december 2019 van het hypothecaire krediet ad € 1,5 mln (per 31 december 2018 € 1,4 mln).

De *Schulden aan leveranciers* bestaan uit schulden en aangegane verplichtingen inzake de rechten en productiekosten ten behoeve van de programmering. De afname wordt voornamelijk veroorzaakt doordat er in 2018 sprake was van een te betalen sportrechtencontract.

Belastingen en premies sociale verzekeringen betreft het saldo van belastingen en premies sociale verzekeringen. Hieronder is de te betalen vennootschapsbelasting over 2016 t/m 2019 opgenomen.

De *Overige schulden* zijn als volgt opgebouwd:

	31-12-2019	31-12-2018
NPO	42.001	26.803
Vakantie uren	4.287	4.601
Investeringssubsidie	-	1.052
Overige	631	270
	46.919	32.726

De toename wordt voornamelijk veroorzaakt door de toename van schuld aan de NPO door voorfinanciering van Superevenementen en Eurovisie Songfestival. Daarnaast is er dit jaar sprake van eerder verstrekken van werkkapitaal.

De investeringssubsidie is in 2019 in mindering gebracht op het betreffende actief.

Van de schulden op korte termijn heeft € 7,6 mln een looptijd van meer dan een jaar (31 december 2018 € 6,0 mln).

Financiële instrumenten

De NOS maakt in de normale bedrijfsuitoefening gebruik van uiteenlopende financiële instrumenten zoals vorderingen, liquide middelen en kort- en langlopende schulden die de NOS blootstelt aan krediet-, rente-, kasstroom-, valuta- en liquiditeitsrisico. Om deze risico's te beheersen heeft de NOS beheersmaatregelen opgesteld, waaronder frequente liquiditeitsprognose, actief crediteuren- en debiteurenbeheer en actief beheer van werkkapitaal en voorraad media-aanbod. Dit om de risico's van onvoorspelbare ongunstige ontwikkelingen op de financiële markten en daarmee de financiële prestaties van de onderneming te beperken.

De NOS zet afgeleide financiële instrumenten in, zoals interest rate swap om risico's te beheersen. Afgeleide instrumenten worden niet ingezet voor handelsdoeleinden.

Kredietrisico

De NOS loopt kredietrisico over vorderingen opgenomen onder de handels- en overige vorderingen. Het maximale kredietrisico dat de onderneming loopt, bedraagt € 3,2 mln bestaande uit vorderingen. Het kredietrisico is geconcentreerd bij een aantal tegenpartijen. De hoogste vordering bedraagt € 0,3 mln.

Renterisico en kasstroomrisico

De NOS loopt renterisico over de langlopende lening, zijnde het hypothecaire krediet ter financiering van de aankoop van het NOS-gebouw. Het hypothecair krediet heeft een variabele rente (Euribor op maandbasis) die vermeerderd wordt met een individuele opslag. Om het renterisico af te dekken heeft de NOS in 2014 een renteswap afgesloten, waarmee het rentepercentage is vastgesteld op 0,86%. De actuele waarde van de renteswap bedraagt per 31 december 2019 € 0,2 mln negatief (31 december 2018 € 0,2 mln negatief). De NOS heeft ten opzichte van de kredietverlener geen verplichting tot bijstorting van liquiditeiten (margin call-verplichting).

Valutarisico

Als gevolg van beperkte internationale activiteiten is er beperkt sprake van een valutarisico.

Prijrisico

De NOS heeft geen investeringen in beursgenoteerde of niet-beursgenoteerde bedrijven. Hierdoor loopt de NOS geen prijsrisico.

DEEL III JAARREKENING

Liquiditeitsrisico

De NOS bewaakt de liquiditeitspositie door middel van opvolgende liquiditeitsbegrotingen- en prognoses en ziet erop toe dat er steeds voldoende liquiditeiten beschikbaar zijn om aan de verplichtingen te kunnen voldoen. Daarnaast doet de NOS aan actief crediteuren- en debiteurenbeheer en actief werkkapitaalbeheer.

Reële waarde

De reële waarde van in de balans opgenomen financiële instrumenten verantwoord onder kasmiddelen, kortlopende vorderingen en kortlopende schulden benadert de boekwaarde daarvan.

NIET UIT DE BALANS BLIJKENDE VERPLICHTINGEN

Meerjarige financiële verplichtingen

In onderstaand overzicht wordt naar categorie de opbouw weergegeven van de langlopende rechten-, facilitaire-, huur- en leasecontracten die niet in de balans zijn opgenomen.

	< 1jaar	1 - 5 jaar	> 5 jaar	31-12-2019	31-12-2018
Rechten	53.981	88.830	-	142.811	170.466
Faciliteiten	18.567	14.362	88	33.017	36.263
Lease	507	979	-	1.486	1.851
Huur	283	705	24	1.012	920
	73.338	104.876	112	178.326	209.500

De verplichtingen uit hoofde van Rechtencontracten hebben met name betrekking op voetbal, wielrennen, schaatsen en Olympische Spelen. De NPO heeft een garantie afgegeven voor de financiering van grotere rechtencontracten. Indien er een hoger contract dan de afgegeven garantie is aangegaan, is daar een voorziening voor opgenomen.

De facilitaire verplichtingen betreffen met name Master Control Room diensten, audiovisueel personeel en modernisering gebouw (E&W).

De leasecontracten hebben betrekking op leaseauto's.

De huurcontracten betreffen de huur van locaties in Den Haag en de USA.

De afname van de Meerjarige financiële verplichtingen wordt voornamelijk veroorzaakt door aflopende contracten inzake superevenementen en afgelopen contracten inzake faciliteiten.

Claims

Gelet op de complexe omgeving waarin de NOS zich beweegt, is het onontkoombaar dat geschillen zich voordoen. In de jaarrekening is rekening gehouden met de verwachte financiële effecten daarvan.

NIET UIT DE BALANS BLIJKENDE ACTIVA EN REGELINGEN

In onderstaand overzicht wordt naar categorie de opbouw weergegeven van de langlopende rechten-, facilitaire- en verhuurcontracten die niet in de balans zijn opgenomen.

	< 1jaar	1 - 5 jaar	> 5 jaar	31-12-2019	31-12-2018
Rechten	-671	-	-	-671	-560
Faciliteiten	-4.881	-2.158	-	-7.039	-9.197
Verhuur	-1.391	-1.570	-	-2.961	-1.625
	-6.943	-3.728	-	-10.671	-11.382

Faciliteiten betreft met name dienstverlening ten behoeve van de NPO en zijn gedaald door de afloop van een contractjaar.

Verhuur betreft de verhuur van diverse ruimtes en zijn toegenomen door nieuw afgesloten contracten.

Op de rekening-courant banken is een maximale kredietfaciliteit van € 40,0 mln beschikbaar. Over een negatief saldo van het rekening-courantkrediet is een variabele rente verschuldigd op basis van één-maands Euribor verhoogd met 0,5%-punt. De rente is niet lager dan de opslag. In 2019 is geen gebruik gemaakt van de kredietfaciliteit.

(bedragen x 1.000 euro)

Baten

Media-aanbod

De toegekende budgetten voor het *Media-aanbod* kunnen als volgt worden onderverdeeld:

	2019	2018
TV	112.175	157.376
Radio	20.374	20.471
Overig media-aanbod	5.000	5.418
Organisatiekosten	25.302	26.332
	162.851	209.597

Het totale budget van 2019 is € 46.746 lager dan dat van 2018. Dit wordt met name veroorzaakt door de in 2018 gehouden superevenementen.

Programmagebonden eigen bijdragen

De *Programmagebonden eigen bijdragen* zijn als volgt te specificeren:

	2019	2018
Bijdragen Mediafonds	-	-
Bijdragen Cobo	84	100
Sponsorbijdragen	994	1.433
Overige programmaopbrengsten	3.377	3.475
	4.455	5.008

De *Programmagebonden eigen bijdragen* zijn gedaald met € 553. De inkomsten uit sponsoring zijn in 2018 hoger door de in 2018 gehouden superevenementen.

DEEL III
JAARREKENING

De bijdragen Mediafonds, bijdragen Cobo en de sponsorbijdragen kunnen als volgt worden gespecificeerd:

Sponsorbijdragen en bijdragen van derden

Titel Media-aanbod	Aantal leveringen	Naam organisatie	Specificatie bijdrage derden in €					
			Totale bijdrage in €	Commerciële sponsoring	NPO-fonds	CoBo-Fonds	Mediafonds	Overige derden
Nationale 5 mei viering 2019	1	Cobo-Fonds	52	-	-	52	-	-
Nationale 4 mei herdenking 2019: Vuur van de vrijheid	1	Cobo-Fonds	19	-	-	19	-	-
Noorderslag 2019	1	Cobo-Fonds	13	-	-	13	-	-
NOS Studio Sport-Schaatsen: EK Shorttrack	2	Cooperatieve Rabobank U.A.	3	3	-	-	-	-
Noorderslag 2019	1	Buma Cultuur	10	10	-	-	-	-
NOS Schaatsen: World Cup-Hamar en NOS Schaatsen: WK Afstanden-Inzell	7	Albert Heijn B.V.	22	22	-	-	-	-
NOS BinckBank Tour	7	BinckBank N.V.	7	7	-	-	-	-
NOS Studio Sport & NOS Sportjournaal & NOS Sportjaaroverzicht	359	Unive Services B.V.	525	525	-	-	-	-
NOS Voetbal EK-Kwalificatie	8	KPN	135	135	-	-	-	-
NOS Vuelta	23	Amslod B.V.	18	18	-	-	-	-
NOS TT Assen 2019	1	Gamma/LDP International B.V.	6	6	-	-	-	-
Elfsteden Zwemtocht	4	Holland Casino NV	13	13	-	-	-	-
NOS Wielrennen	2	Nederlandse Loterij Organisatie B.V.	1	1	-	-	-	-
NOS Studio France	2	Kleertjes.com B.V.	15	15	-	-	-	-
NOS WK Zwemmen	8	Yakult Nederland B.V.	4	4	-	-	-	-
NOS EK Baanwielrennen 2019	3	Nederlandse Loterij Organisatie B.V.	4	4	-	-	-	-
NOS WB Roeien en NOS WK Roeien	3	Aegon Nederland N.V.	5	5	-	-	-	-
NOS Wielrennen	77	Nederlandse Loterij Organisatie B.V.	137	137	-	-	-	-
NOS WK Basketball 3x3	6	Unive Services B.V.	6	6	-	-	-	-
NOS Wimbledon 2019	3	DBC Nederland B.V.	2	2	-	-	-	-
NOS FBK Games en NOS WK Atletiek	11	NOC*NSF	17	17	-	-	-	-
NOS NOC*NSF Sportgala 2019	1	Nederlandse Loterij B.V.	10	10	-	-	-	-
NOS Sportjournaal-zondag regulier	12	NOC*NSF	25	25	-	-	-	-
NOS Studio Sport-Schaatsen	1	Salveo Pharma B.V/ Trachitol	2	2	-	-	-	-
NOS Studio Sport-Schaarsen	6	Queens Bilderberg Nederland	17	17	-	-	-	-
De Elfsteden Zwemtocht	1	Holland Casino NV	-	-	-	-	-	-
NOS Studio France	2	Staatsloterij B.V.	10	10	-	-	-	-
Aansluiting exploitatierekening			1.078	994	-	84	-	-
Aansluiting "vermindering van voorraad" in balans			-	-	-	-	-	-
Totaal ontvangen bijdragen derden door buitenproducent			-	-	-	-	-	-

DEEL III
JAARREKENING

Opbrengst overige nevenactiviteiten

De *Opbrengst overige nevenactiviteiten* bestaat voornamelijk uit de verkoop van fragmenten, uitzendrechten en formats (cluster 1) en de verhuur van panden en personeel aan derden (cluster 2). In 2019 is de *Opbrengst overige nevenactiviteiten* per saldo gestegen met € 176, met name door hogere huuropbrengsten door meer verhuurde m2. In de nevenactiviteiten zitten geen afzonderlijke activiteiten met een omvang boven de € 125. De verantwoording per cluster is als volgt:

	Cluster 1	Cluster 2	Totaal
Baten			
Opbrengst overige nevenactiviteiten	758	1.601	2.359
Som der bedrijfsopbrengsten	758	1.601	2.359
Lasten			
Lonen en salarissen	-	37	37
Sociale lasten	-	12	12
Afschrijvingen op immateriële en materiële vaste activa	-	201	201
Directe productiekosten	125	40	165
Overige bedrijfslasten	-	-	-
Toerekening organisatiekosten	223	717	940
Som der bedrijfslasten	348	1.007	1.355
Bedrijfsresultaat	410	594	1.004
Rentelasten en soortgelijke kosten	-59	-11	-70
Som der financiële baten en lasten	-59	-11	-70
Exploitatieresultaat voor toerekening eigen bijdragen	351	583	934
Toerekening resultaat niet-programmagebonden EB	-192	583	391
Saldo uit gewone bedrijfsvoering	543	-	543
Vennootschapsbelasting	-543	-	-543
Exploitatieresultaat na overdracht en belastingen	-	-	-

Het resultaat van Cluster 1 is in 2019 negatief omdat hier de vennootschapsbelasting over 2016 t/m 2019 is verantwoord. Indien alleen rekening wordt gehouden met de vennootschapsbelasting over 2019 is het resultaat positief.

DEEL III JAARREKENING

Bartering

De specificatie van de barteringbaten en lasten is als volgt:

Participant	Aanvang	Einde	Prestatie aan NOS	Prestatie door NOS	Factuurbedrag baten	Factuurbedrag lasten
Eredivisie Media & Marketing	01-jan	31-dec	Levering van fragmenten	Levering van fragmenten	108	131
Schiphol	01-jan	31-dec	Aanleveren vluchtgegevens	Vermelden vluchtgegevens op Teletekst	10	12
Stichting EK Cross Tilburg	09-dec	09-dec	Verlenen van uitzendrecht	Opname registratie	12	12
					130	155

De barteringlasten zijn hoger dan de barteringbaten omdat de BTW niet verrekenbaar is. Ten opzichte van voorgaand jaar zijn de barteringbaten en -lasten gedaald omdat in 2019 de barter met Liberty Global is komen te vervallen.

Lasten

Lonen en salarissen

In onderstaande tabel wordt een overzicht getoond van de Lonen en salarissen.

	2019	2018
Lonen en salarissen	47.326	46.772
	47.326	46.772

Het aantal personeelsleden in FTE bedraagt ultimo 2019: 724 FTE (ultimo 2018: 714 FTE). Hiervan waren 9 FTE structureel werkzaam in het buitenland en 9 FTE voor het project Eurovisie Songfestival.

De stijging van de *Lonen en salarissen* met € 554 wordt veroorzaakt door de eenmalige loonsverhoging in december 2019 van 2,6% en een dotatie aan de reorganisatievoorziening. Deze stijging wordt deels gecompenseerd door de afname van het gemiddelde aantal FTE's door meer behoefte aan flexibele inzet van personeel.

Het gemiddelde aantal personeelsleden exclusief 3 FTE voor het Eurovisie Songfestival is als volgt te verdelen:

FTE gemiddeld

	2019	2018
Nieuws	396	408
Sport	160	161
Evenementen	17	17
Overige	137	135
	710	721

DEEL III JAARREKENING

WNT

Voor de NOS is in 2019 sprake van een normering van de beloning volgens de Wet normering uit publieke middelen gefinancierde beloning topfunctionarissen (WNT). Volgens de wet is er sprake van individueel bepaalde maxima. Voor de heer G.J. Timmer en voor de heer G.P. Hofman bedraagt deze € 194.000. Voor de directie van de NOS bedraagt de berekening van de bezoldiging volgens de WNT (bedragen in €):

Functie	Looptijd	Beloning	Beloning betaalbaar op termijn	Totaal bezoldiging	Omvang dienstverband	Dienst-betrekking
Dhr G.J. Timmer						
Algemeen directeur						
2019	1 jan - 31 dec	180.728	13.227	193.955	100%	Ja
2018	24 apr - 31 dec	120.876	8.879	129.755	100%	Ja
Dhr G.P. Hofman						
Zakelijk directeur						
2019	1 jan - 31 dec	180.728	13.227	193.955	100%	Ja
2018	1 jan - 31 dec	176.055	12.940	188.995	100%	Ja

Aan de directie zijn geen belastbare onkostenvergoedingen verstrekt.

Functionarissen van wie de totale bezoldiging hoger is dan het WNT2 normbedrag worden hieronder vermeld (bedragen in €):

Functie	Looptijd	Beloning	Beloning betaalbaar op termijn	Totaal bezoldiging	Omvang dienstverband	Dienst-betrekking
Presentator						
2019	1 jan - 31 dec	209.488	13.227	222.715	100%	Ja
2018	1 jan - 31 dec	209.847	12.934	222.781	100%	Ja

Deze functionaris wordt al meerdere jaren op dit niveau gehonoreerd. De NOS beschouwt deze beloning, die wettelijk is toegestaan, als marktconform.

DEEL III
JAARREKENING

WNT raad van toezicht

De beloning van de raad van toezicht van de NOS is als volgt in de jaarrekening verantwoord:

Bedragen in €	Looptijd	Beloning	Beloning betaalbaar op termijn	Totaal bezoldiging
Dhr. J.G. van der Werf, voorzitter				
2019	1 jan-30 nov	15.000 *)	-	15.000
2018	1 jan-31 dec	15.000	-	15.000
Mevr. J.C.H.G. Arts				
2019	1 jan-30 nov	10.000 *)	-	10.000
2018	1 jan-31 dec	10.000	-	10.000
Dhr. J.M. de Vries				
2019	1 jan-30 nov	10.000 *)	-	10.000
2018	1 jan-31 dec	10.000	-	10.000
Dhr. R. van Gijzel, voorzitter **)				
2019	1 jan-31 dec	10.417	-	10.417
2018	1 dec-31 dec	833	-	833
Mevr. A. Esmeijer, vicevoorzitter **)				
2019	1 jan-31 dec	10.000	-	10.000
2018	1 dec-31 dec	833	-	833
Dhr. B.J. Brouwers				
2019	1 jan-31 dec	10.000	-	10.000
2018	1 dec-31 dec	833	-	833
Dhr. A.C. de Jong				
2019	1 jan-31 dec	10.000	-	10.000
2018	1 dec-31 dec	833	-	833
Mevr. E. Özyenici				
2019	1 dec-31 dec	833	-	833
2018	-	-	-	-

*) inclusief december 2018

**) per 1 december 2019

Het vastgestelde vacatiegeld op jaarbasis bedraagt voor de voorzitter van de raad van toezicht cf. 2017 € 15.000 excl. BTW. Voor de overige leden is het vacatiegeld op jaarbasis eveneens cf. 2017 vastgesteld op € 10.000 excl. BTW. Beide bedragen vallen binnen de gestelde WNT-norm, welke voor de voorzitter € 29.100 en voor de leden € 19.400 bedraagt. De leden ontvangen geen beloningen op termijn en hebben uitsluitend vacatiegeld ontvangen.

Beloningskader Presentatoren in de Publieke Omroep (BPPO)

Het Beloningskader Presentatoren in de Publieke Omroep (BPPO) bevat de regeling voor die presentatoren, programmamakers, DJ's en vergelijkbare functies binnen de publieke omroep waarvan duidelijk is dat hun honorering in hoge mate wordt bepaald door marktwerking. Het BPPO maakt deel uit van de door de raad van bestuur van de Nederlandse Publieke Omroep op grond van artikel 2.3, tweede lid, van de Mediawet 2008 vastgestelde gedragscode ter bevordering van goed bestuur en integriteit bij de NPO en de landelijke publieke media-instellingen. Alle presentatoren bij de NOS vallen binnen deze normering.

Sociale lasten

In onderstaande tabel wordt een overzicht getoond van de opbouw van de Sociale lasten.

	2019	2018
Pensioenlasten	4.959	4.897
Sociale verzekeringswetten	3.974	3.634
Ziektekostenverzekering	2.848	2.819
	11.781	11.350

De *Sociale lasten* zijn in 2019 met € 431 gestegen ten opzichte van 2018. Deze stijging wordt met name veroorzaakt door een stijging van het Werkgeversaandeel sociale verzekeringswetten door stijging van de premies bedrijfsvereniging werkgevers.

De gemiddelde dekkingsgraad van het bedrijfstakpensioenfonds PNO Media (PNO) bedraagt per 31 december 2019 99,5% (31 december 2018: 106,0%). Vanwege de financiële situatie eind 2015, heeft PNO Media op 21 maart 2016 een herstelplan ingediend bij de toezichthouder

De Nederlandsche Bank (DNB), welke in 2019 is geactualiseerd. In dit geactualiseerde herstelplan is de verwachting binnen tien jaar te groeien naar de vereiste beleidsdekkingsgraad van ongeveer 123%. De belangrijkste maatregel is dat de pensioenen de komende jaren niet of niet helemaal worden verhoogd met de prijsstijging (indexatie). PNO Media loopt achter op het geactualiseerde herstelplan. Volgens het herstelplan zou de dekkingsgraad ultimo 2019 minimaal 103,0% moeten zijn.

Afschrijvingen op immateriële en materiële vaste activa

	2019	2018
Afschrijvingen op immateriële en materiële vaste activa	5.452	4.969
	5.452	4.969

De *Afschrijvingen vaste activa* zijn in 2019 gestegen met € 483 ten opzichte van 2018. Dit wordt veroorzaakt door hogere afschrijvingslasten voor facilitaire apparatuur als gevolg van vervangingsinvesteringen voor het productiesysteem en een reportagewagen. Daarnaast is geïnvesteerd in LiveU units voor correspondenten zodat bespaard kan worden op unilaterale verbindingen.

Directe productiekosten

De *Directe productiekosten* bestaan uit uitzendrechten, technische productiekosten, freelancers en overige programmakosten. De directe productiekosten zijn in 2019 met € 51.813 gedaald ten opzichte van 2018, wat hoofdzakelijk veroorzaakt wordt doordat in 2018 het WK voetbal en de Olympische Winterspelen hebben plaatsgevonden. Dit komt het meest tot uiting in lagere uitzendrechten en in een afname van de technische productiekosten. Daarnaast is hier in 2018 de dotatie aan de voorziening voor verlieslatende contracten verantwoord, waarvan in 2019 een gedeelte is vrijgevallen.

Overige bedrijfslasten

De *Overige bedrijfslasten* bestaan hoofdzakelijk uit huisvestingskosten, automatiseringskosten, in-huur van tijdelijk personeel, advieskosten, studiekosten en overige kosten. De overige bedrijfslasten kunnen als volgt worden gespecificeerd:

	2019	2018
Overige kosten cao personeel	438	578
Uitbesteed werk	1.523	1.551
Overige algemene kosten	4.431	4.217
Huisvestingskosten	1.695	2.278
Overige kosten	13	24
	8.100	8.648

De Overige bedrijfslasten zijn afgenomen met € 548 met name door lagere Huisvestingskosten door een lagere dotatie aan de voorziening Groot onderhoud en doordat in 2018 sprake was van éénmalige projectkosten masterplan voor modernisering van het NOS-gebouw.

Honoraria accountant

	2019	2018
Onderzoek van de jaarrekening	116	115
Andere controle-opdrachten	-	-
Adviesdiensten op fiscaal terrein	47	81
Andere niet-controlediensten	-	-
	163	196

De honoraria voor het onderzoek van de jaarrekening zijn toegerekend aan het boekjaar. De adviesdiensten op fiscaal terrein zijn gedaald.

Rentebaten en rentelasten

De *Rentelasten* zijn per saldo gestegen met € 3.

Vennootschapsbelasting

De vennootschapsbelasting betreft de belasting over 2016 t/m 2019.

Over te dragen reserve

Zie toelichting bij het eigen vermogen.

Bestemming van het exploitatiesaldo

Het positieve resultaat ad € 329 komt geheel ten laste van de Reserve voor media-aanbod.

Gebeurtenissen na balansdatum

Er hebben zich geen gebeurtenissen na balansdatum voorgedaan die in de jaarrekening 2019 verwerkt dienen te worden. In het directieverslag en de risicoparagraaf is de uitbraak van SARS-CoV-2, in het voorjaar 2020 vermeld. De uitbraak heeft tot gevolg dat diverse sportprogramma's en evenementen zijn verplaatst naar later in 2020 en naar 2021 en in mindere mate vervallen. De nieuwsredactie daarentegen vervult een belangrijke rol in de berichtgeving met betrekking tot de uitbraak.

Hilversum, 15 april 2020

Directie

Gerard Timmer, algemeen directeur
Geert Hofman, zakelijk directeur

Raad van toezicht

Rob van Gijzel, voorzitter
Adriana Esmeijer, vicevoorzitter
Bart Brouwers
Emine Özyenici
Ton de Jong

DEEL IV
OVERIGE GEGEVENS CONTROLEVERKLARING VAN DE ONAFHANKELIJKE
ACCOUNTANT

De controleverklaring van de onafhankelijke accountant is opgenomen op de volgende pagina's.

Controleverklaring van de onafhankelijke accountant

Aan: de directie en de raad van toezicht van Nederlandse Omroep Stichting

Verklaring over de jaarrekening 2019

Ons oordeel

Wij hebben de in dit jaarverslag opgenomen jaarrekening 2019 van Nederlandse Omroep Stichting te Hilversum ('NOS') gecontroleerd.

Naar ons oordeel:

- geeft de in dit jaarverslag opgenomen jaarrekening een getrouw beeld van de grootte en de samenstelling van het vermogen van NOS op 31 december 2019 en van het resultaat over 2019 in overeenstemming met de Regeling vaststelling Handboek Financiële Verantwoording Landelijke Publieke Media-instellingen 2016 en de bepalingen bij en krachtens de Wet normering topinkomens (WNT); en
- voldoen de in de jaarrekening verantwoorde baten, lasten en balansmutaties over 2019 in alle van materieel belang zijnde aspecten aan de eisen van financiële rechtmatigheid. Dit houdt in dat deze bedragen tot stand zijn gekomen in overeenstemming met de in de relevante wet- en regelgeving opgenomen bepalingen, zoals vermeld in de Regeling vaststelling Handboek Financiële Verantwoording Landelijke Publieke Media-instellingen 2016 en de bepalingen bij en krachtens de Wet normering topinkomens (WNT).

De jaarrekening bestaat uit:

- de balans per 31 december 2019;
- de exploitatierekening over 2019;
- het kasstroomoverzicht over 2019; en
- de toelichting met de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en overige toelichtingen.

De basis voor ons oordeel

Wij hebben onze controle uitgevoerd volgens Nederlands recht, waaronder ook de Nederlandse controlestandaarden, het Controleprotocol Publieke Media-instellingen van de Regeling vaststelling Handboek Financiële Verantwoording Landelijke Publieke Media-instellingen 2016 en de Regeling Controleprotocol WNT 2019 vallen. Onze verantwoordelijkheden op grond hiervan zijn beschreven in de paragraaf 'Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening'.

3HJJQ7DN2KKA-1599571317-82

*PricewaterhouseCoopers Accountants N.V., Newtonlaan 205, 3584 BH Utrecht, Postbus 85096,
3508 AB Utrecht
T: 088 792 00 30, F: 088 792 95 08, www.pwc.nl*

'PwC' is het merk waaronder PricewaterhouseCoopers Accountants N.V. (KvK 34180285), PricewaterhouseCoopers Belastingadviseurs N.V. (KvK 34180284), PricewaterhouseCoopers Advisory N.V. (KvK 34180287), PricewaterhouseCoopers Compliance Services B.V. (KvK 51414406), PricewaterhouseCoopers Pensions, Actuarial & Insurance Services B.V. (KvK 54226368), PricewaterhouseCoopers B.V. (KvK 34180289) en andere vennootschappen handelen en diensten verlenen. Op deze diensten zijn algemene voorwaarden van toepassing, waarin onder meer aansprakelijkheidsvoorwaarden zijn opgenomen. Op leveringen aan deze vennootschappen zijn algemene inkoopvoorwaarden van toepassing. Op www.pwc.nl treft u meer informatie over deze vennootschappen, waaronder deze algemene (inkoop)voorwaarden die ook zijn gedeponneerd bij de Kamer van Koophandel te Amsterdam.

Wij zijn onafhankelijk van NOS zoals vereist in de Wet toezicht accountantsorganisaties (Wta), de Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assuranceopdrachten (ViO) en andere voor de opdracht relevante onafhankelijkheidsregels in Nederland. Verder hebben wij voldaan aan de Verordening gedrags- en beroepsregels accountants (VGBA).

Wij vinden dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

Benadrukking van de onzekerheid in verband met de effecten van het coronavirus (COVID-19)

Wij wijzen op de toelichting in paragraaf 'Continuïteit' op pagina 32 van de jaarrekening waarin de directie de mogelijke invloed en gevolgen van het coronavirus (Covid-19) op NOS en op de omgeving waarin NOS opereert alsmede de genomen en geplande maatregelen om met deze gebeurtenissen en omstandigheden om te gaan heeft beschreven. In deze toelichting is ook beschreven dat er nog steeds onzekerheden bestaan en dat het daarom op dit moment redelijkerwijs niet goed mogelijk is om de toekomstige effecten in te schatten. Ons oordeel is niet aangepast met betrekking tot de aangelegenheid.

Naleving anticumulatiebepaling WNT niet gecontroleerd

In overeenstemming met het Controleprotocol WNT 2019 hebben wij de anticumulatiebepaling, bedoeld in artikel 1.6a WNT en artikel 5, lid 1, sub j Uitvoeringsregeling WNT, niet gecontroleerd. Dit betekent dat wij niet hebben gecontroleerd of er wel of niet sprake is van een normoverschrijding door een leidinggevende topfunctionaris vanwege eventuele dienstbetrekkingen als leidinggevende topfunctionaris bij andere WNT-plichtige instellingen, alsmede of de in dit kader vereiste toelichting juist en volledig is.

Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen andere informatie

Naast de jaarrekening en onze controleverklaring daarbij, omvat het jaarverslag andere informatie, die bestaat uit:

- het directieverslag;
- het verslag van de raad van toezicht;
- de overige gegevens;
- de bijlagen.

Op grond van onderstaande werkzaamheden zijn wij van mening dat de andere informatie:

- met de jaarrekening verenigbaar is en geen materiële afwijkingen bevat;
- alle informatie bevat die op grond van Titel 9 Boek 2 BW is vereist.

Wij hebben de andere informatie gelezen en hebben op basis van onze kennis en ons begrip, verkregen vanuit de jaarrekeningcontrole of anderszins, overwogen of de andere informatie materiële afwijkingen bevat.

Met onze werkzaamheden hebben wij voldaan aan de vereisten in Titel 9 Boek 2 BW en de Nederlandse Standaard 720. Deze werkzaamheden hebben niet dezelfde diepgang als onze controlewerkzaamheden bij de jaarrekening.

De directie is verantwoordelijk voor het opstellen van de andere informatie, waaronder het verslag en de overige gegevens in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW.

Verantwoordelijkheden met betrekking tot de jaarrekening en de accountantscontrole

Verantwoordelijkheden van de directie en de raad van toezicht voor de jaarrekening

De directie is verantwoordelijk voor het opmaken en getrouw weergeven van de jaarrekening en voor het opstellen van het jaarverslag van de statutaire directie, beide in overeenstemming met de Regeling vaststelling Handboek Financiële Verantwoording Landelijke Publieke Media-instellingen 2016 en de bepalingen bij en krachtens de WNT. De directie is ook verantwoordelijk voor de financiële rechtmatigheid van de in de jaarrekening verantwoorde baten, lasten en balansmutaties.

Dit houdt in dat de totstandkoming van deze bedragen in overeenstemming dient te zijn met de in de relevante wet- en regelgeving opgenomen bepalingen, zoals vermeld in de Regeling vaststelling Handboek Financiële Verantwoording Landelijke Publieke Media-instellingen 2016. In dit kader is de directie verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing die de directie noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fouten of fraude.

Bij het opmaken van de jaarrekening moet de directie afwegen of NOS in staat is om haar werkzaamheden in continuïteit voort te zetten. Op grond van genoemd verslaggevingsstelsel moet de directie de jaarrekening opmaken op basis van de continuïteitsveronderstelling, tenzij de directie het voornemen heeft om de stichting te liquideren of de bedrijfsactiviteiten te beëindigen of als beëindiging het enige realistische alternatief is.

De directie moet gebeurtenissen en omstandigheden waardoor gereede twijfel zou kunnen bestaan of de stichting haar bedrijfsactiviteiten in continuïteit kan voortzetten, toelichten in de jaarrekening.

De raad van toezicht is verantwoordelijk voor het uitoefenen van toezicht op het proces van financiële verslaggeving van de stichting.

Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening

Onze verantwoordelijkheid is het zodanig plannen en uitvoeren van een controleopdracht dat wij daarmee voldoende en geschikte controle-informatie verkrijgen voor het door ons af te geven oordeel.

Ons controleoordeel beoogt een redelijke mate van zekerheid te geven dat de jaarrekening geen afwijkingen van materieel belang bevat. Een redelijke mate van zekerheid is een hoge mate maar geen absolute mate van zekerheid waardoor het mogelijk is dat wij tijdens onze controle niet alle afwijkingen ontdekken.

Afwijkingen kunnen ontstaan als gevolg van fraude of fouten en zijn materieel indien redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze, afzonderlijk of gezamenlijk, van invloed kunnen zijn op de economische beslissingen die gebruikers op basis van deze jaarrekening nemen. De materialiteit beïnvloedt de aard, timing en omvang van onze controlewerkzaamheden en de evaluatie van het effect van onderkende afwijkingen op ons oordeel.

Wij hebben deze accountantscontrole professioneel-kritisch uitgevoerd en hebben, waar relevant, professionele oordeelsvorming toegepast in overeenstemming met de Nederlandse controlestandaarden, het Controleprotocol Publieke Media-instellingen van de Regeling vaststelling Handboek Financiële Verantwoording Landelijke Publieke Media-instellingen 2016, de Regeling Controleprotocol WNT 2019, ethische voorschriften en de onafhankelijkheidseisen. Onze controle bestond onder andere uit:

- Het identificeren en inschatten van de risico's dat de jaarrekening afwijkingen van materieel belang bevat als gevolg van fouten of fraude dan wel het niet rechtmatig tot stand komen van baten, lasten en balansmutaties, het in reactie op deze risico's bepalen en uitvoeren van controlewerkzaamheden en het verkrijgen van controle-informatie die voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel. Bij fraude is het risico dat een afwijking van materieel belang niet ontdekt wordt groter dan bij fouten. Bij fraude kan sprake zijn van samenspanning, valsheid in geschrifte, het opzettelijk nalaten transacties vast te leggen, het opzettelijk verkeerd voorstellen van zaken of het doorbreken van de interne beheersing.
- Het verkrijgen van inzicht in de interne beheersing die relevant is voor de controle met als doel controlewerkzaamheden te selecteren die passend zijn in de omstandigheden. Deze werkzaamheden hebben niet als doel om een oordeel uit te spreken over de effectiviteit van de interne beheersing van de stichting.
- Het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte grondslagen voor financiële verslaggeving en de gebruikte financiële rechtmatigheidscriteria en het evalueren van de redelijkheid van schattingen door de directie en de toelichtingen die daarover in de jaarrekening staan.
- Het vaststellen dat de door de directie gehanteerde continuïteitsveronderstelling aanvaardbaar is. Tevens op basis van de verkregen controle-informatie vaststellen of er gebeurtenissen en omstandigheden zijn waardoor gereede twijfel zou kunnen bestaan of de stichting haar bedrijfsactiviteiten in continuïteit kan voortzetten. Als wij concluderen dat er een onzekerheid van materieel belang bestaat, zijn wij verplicht om aandacht in onze controleverklaring te vestigen op de relevante gerelateerde toelichtingen in de jaarrekening. Als de toelichtingen inadequaat zijn, moeten wij onze verklaring aanpassen. Onze conclusies zijn gebaseerd op de controle-informatie die verkregen is tot de datum van onze controleverklaring. Toekomstige gebeurtenissen of omstandigheden kunnen er echter toe leiden dat een entiteit haar continuïteit niet langer kan handhaven.
- Het evalueren van de presentatie, structuur en inhoud van de jaarrekening en de daarin opgenomen toelichtingen.
- Het evalueren of de jaarrekening een getrouw beeld geeft van de onderliggende transacties en gebeurtenissen.

Wij communiceren met de raad van toezicht onder andere over de geplande reikwijdte en timing van de controle en over de significante bevindingen die uit onze controle naar voren zijn gekomen, waaronder eventuele significante tekortkomingen in de interne beheersing.

Wij bevestigen aan de raad van toezicht dat wij de relevante ethische voorschriften over onafhankelijkheid hebben nageleefd. Wij communiceren ook met de raad van toezicht over alle relaties en andere zaken die redelijkerwijs onze onafhankelijkheid kunnen beïnvloeden en over de daarmee verband houdende maatregelen om onze onafhankelijkheid te waarborgen.

Utrecht, 16 april 2020
PricewaterhouseCoopers Accountants N.V.

Origineel getekend door drs. J.W. Middelweerd RA

DEEL V
BIJLAGE TOELICHTING OP EXPLOITATIEREKENING VOLGENS
CATEGORIALE INDELING

(bedragen x 1.000 euro)

	Radio	Televisie	Overig media- aanbod	Neven- activiteiten	Organisatie- kosten	Totaal 2019	Totaal 2018
Baten							
Media-aanbod	20.374	112.175	5.000	-	25.302	162.851	209.597
Programmagebonden eigen bijdragen	542	3.666	137	-	110	4.455	5.008
Opbrengst overige nevenactiviteiten	-	-	-	2.359	-	2.359	2.183
Barteringbaten	-	130	-	-	-	130	583
Som der bedrijfsopbrengsten	20.916	115.971	5.137	2.359	25.412	169.795	217.371
Lasten							
Lonen en salarissen	12.564	22.021	4.262	37	8.442	47.326	46.772
Sociale lasten	3.190	5.469	1.036	12	2.074	11.781	11.350
Afschrijvingen op immat. en materiële vaste activa	229	2.066	103	201	2.853	5.452	4.969
Directe produktiekosten	6.473	86.295	3.011	165	-	95.944	147.757
Overige bedrijfslasten	164	246	32	-	7.658	8.100	8.648
Toerekening organisatiekosten	-	-	-	940	-940	-	-
Barteringlasten	-	155	-	-	-	155	705
Som der bedrijfslasten	22.620	116.252	8.444	1.355	20.087	168.758	220.201
Bedrijfsresultaat	-1.704	-281	-3.307	1.004	5.325	1.037	-2.830
Rentebaten en inkomsten uit beleggingen	-	-	-	-	-	-	-
Rentelasten en soortgelijke kosten	-24	-278	-12	-70	219	-165	-162
Som der financiële baten en lasten	-24	-278	-12	-70	219	-165	-162
Exploitatieresultaat voor toerekeningen Eigen Bijdrage	-1.728	-559	-3.319	934	5.544	872	-2.992
Toerekening resultaat niet-progr.geb. EB	-	-391	-	391	-	-	-
Saldo uit gewone bedrijfsvoering	-1.728	-168	-3.319	543	5.544	872	-2.992
Vennootschapsbelasting	-	-	-	543	-	543	-
Over te dragen reserve media-aanbod	-	-	-	-	-	-	-
Exploitatieresultaat na overdracht en belastingen	-1.728	-168	-3.319	-	5.544	329	-2.992
Totaal FTE gemiddeld	189	331	63	2	125	710	721
FTE Ultimo	190	333	64	2	126	715	714

DEEL V
BIJLAGE PROGRAMMAKOSTEN PER DOMEIN PER PLATFORM

(bedragen x 1.000 euro)

Domein	Televisie				Totaal boekjaar
	NPO 1	NPO 2	NPO 3	Zapp(elin)	
Nieuws	22.191	561	1.794	9.458	34.004
Opinie	190	6.096	-	-	6.286
Sport	62.786	565	9.798	-	73.149
Samenleving	30	1.863	-	-	1.893
Kennis	569	193	-	-	762
Expressie	92	5	61	-	158
Amusement	-	-	-	-	-
Bijzondere kosten	-	-	-	-	-
Totaal	85.858	9.283	11.653	9.458	116.252

Domein	Radio					Totaal boekjaar
	NPO Radio 1	NPO Radio 2	NPO 3FM	NPO Radio 4	NPO Radio 5	
Nieuws	3.526	606	3.842	303	606	8.883
Opinie	10.590	-	-	-	-	10.590
Sport	2.048	-	-	-	-	2.048
Samenleving	1.090	-	-	-	-	1.090
Kennis	9	-	-	-	-	9
Expressie	-	-	-	-	-	-
Amusement	-	-	-	-	-	-
Bijzondere kosten	-	-	-	-	-	-
Totaal	17.263	606	3.842	303	606	22.620

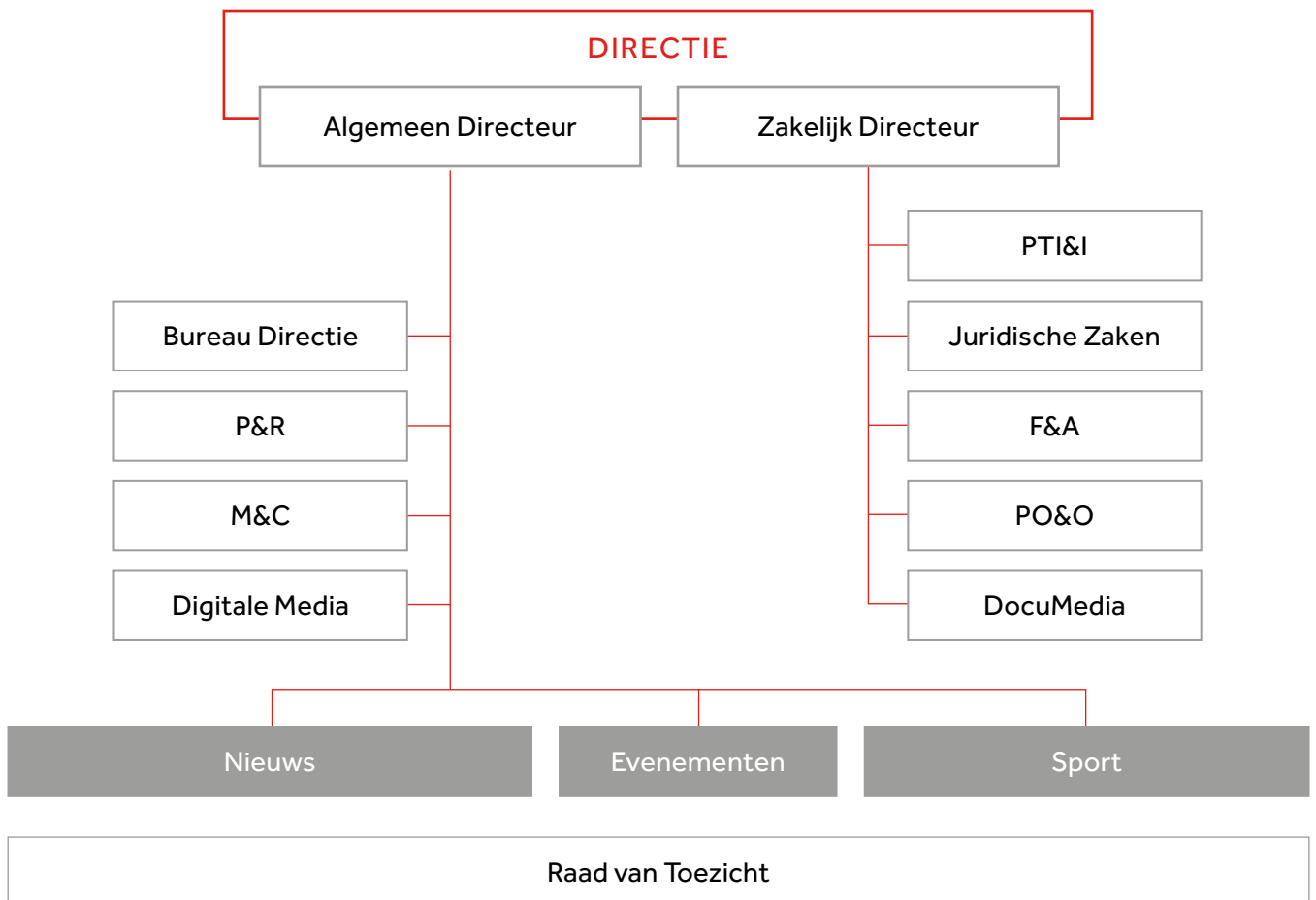
Domein	Overig Media aanbod
Nieuws	6.638
Opinie	786
Sport	1.005
Samenleving	-
Kennis	15
Expressie	-
Amusement	-
Bijzondere kosten	-
Totaal	8.444

De totale kosten en opbrengsten worden verdeeld over de platforms. Daarbij is er een voorgeschreven definitie wat als organisatiekosten wordt aangemerkt en wat als nevenactiviteiten wordt beschouwd en welke kosten en opbrengsten rechtstreeks worden toegerekend aan de uitzendplatforms. Daarbij wordt onderscheid gemaakt tussen Televisie, Radio en Overig media-aanbod (OMA). Onder de laatste categorie worden de kosten voor de Themakanalen, Internet en FunX verantwoord.

Bij de verantwoording over de domeinen worden de kosten verdeeld over de soort programma's die worden gemaakt. Hierbij worden de volgende soorten programma's onderscheiden: Nieuws, Opinie, Sport, Samenleving, Kennis, Expressie en Amusement. Vervolgens wordt aangegeven hoe deze kosten zijn toe te rekenen aan de diverse netten en zenders.

DEEL V BIJLAGE

Bij de NOS is sprake van een geïntegreerde werkwijze. Er is grotendeels sprake van een multimediale verwerking van Nieuws- en Sport-items, waarbij dezelfde mensen betrokken zijn en dezelfde productiemiddelen worden ingezet voor het tot stand komen van items die op alle platforms worden ingezet. De toerekening van kosten vindt op de volgende wijze plaats: De direct aan de platforms toe te rekenen kosten zijn direct aan het platform toegerekend. De overige productiekosten zijn verdeeld naar de diverse platforms op basis van de gekende verhouding van de kosten tussen Televisie, Radio en OMA. Per redactie is bepaald hoe de verdeling over de platforms dient plaats te vinden. Bij de verdeling van de kosten over de domeinen en vervolgens netten en zenders worden de directe kosten toegerekend aan het juiste domein en de juiste zender. De indirecte kosten worden op basis van de budgettoekenning verdeeld.

DEEL V
BIJLAGE CONTACTGEGEVENS

Adres:	NOS Postbus 26600 1202 JT Hilversum
Bezoekadres:	Media Park Journaalplein 1 1217 ZK Hilversum
E-mail:	Publieksreacties: publieksreacties@nos.nl Persberichten NOS Nieuws: nosbinnenland@nos.nl Persberichten NOS Sport: sport.redactie@nos.nl Perscontacten NOS: communicatie@nos.nl
Website:	www.over.nos.nl
Telefoonnummer:	035 – 677 92 22

Colofon

Tekst en productie:	NOS
Concept en vormgeving:	AC+M, Woerden

Altijd. Overal. **NOS**